OVER HET GODDELIJK GEZAG

VAN

DE SCHRIJVERS EN DE BOEKEN

DES

NIEUWEN VERBONDS.

Uit het Fransch

VAN

M. CHENEVIÈRE,

Doctor in de Godgeleerdheid, Predikant, Hoogleeraar en Conrector der Academie te Genève.

TE ZUTPHEN, BIJ
A. E. C. VAN SOMEREN.
1851.

BS2332
.C51

11.9.03

Library of the Theological Seminary

PRINCETON, N. J.

Division BS2332

Section .C51

OVER HET GODDELIJK GEZAG

VAN

DE SCHRIJVERS EN DE BOEKEN

DES

NIEUWEN VERBONDS.

Uit het Fransch

VAN

M. CHENEVIÈRE,

Doctor in de Godgeleerdheid, Predikant, Hoogleeraar en Conrector der Academie te Genève.

TE ZUTPHEN, BIJ
A. E. C. VAN SOMEREN.
1851.

VOORBERIGT.

Met genoegen heb ik dit boek vertaald; met belangstelling in het heil hunner zielen bied ik het mijnen landgenooten aan. Het heeft niets minder ten doel, dan om hun, in leven en in sterven, de verzekerdheid te geven dat zij, op Gods woord steunende, hun vertrouwen en hunne hoop op geen' zandgrond hebben gebouwd. Wie zijne wortelen slaat in den bodem der Schrift, hij kan alle stormen tarten, hetzij ze hem aankomen van buiten of van binnen.

Ik erken, dat de Schrijver eene partij bestrijdt, die, zooveel ik weet, God dank! in ons Vaderland nog niet bestaat. Hare fractiën worden er echter gevonden. Dit werk kan dus een dubbel nut hebben. Het kan tegen twee uitersten beveiligen. Daarom moge het voornamelijk aan jongelieden en minderkundigen in handen gegeven worden. Ach! deze vooral worden, in onze dagen, bewerkt van eene overgeloovige en van eene ongeloovige zijde. Geeft hun het wapen: Er staat geschreven! *en gij zult met*

hunne Christelijkheid tevens hunne geschiktheid voor den hemel redden. Hoe wenscht mijn hart, dat het weer de leus worde van alle Protestanten: de bijbel alléén, niets als de bijbel. Daartoe zegene de Heer der Gemeente ook dezen arbeid.

G. April 1851. H.

OVER HET GODDELIJK GEZAG

VAN

DE SCHRIJVERS EN DE BOEKEN

DES NIEUWEN VERBONDS.

DOEL VAN DIT WERK.

VOORLOOPIGE AANMERKINGEN.

Ik schrijf geen wetenschappelijk werk over de Goddelijke ingeving van de Schrijvers des N. V. In dat geval zou ik haren aard en hare grenzen moeten aanwijzen en bepalen waar zij begon en waar zij ophield; en . . . . . dat onderwerp is mij te teêr.

Ik wil slechts bewijzen, dat hulp was beloofd en hulp is geschonken aan hen, aan wie het was opgedragen, om het werk der Goddelijke genade op aarde voort te zetten en om, tot de verste nakomelingschap, den schat der Hemelsche openbaringen over te brengen. Ik schrijf voor dezulken, die in de schriften des N. V. waarheden zoeken voor hun geloof, troost voor hun hart, voorschriften voor hun gedrag en een vasten grond voor hunne hoop. Ik wensch, met deze bladen, het geschokte vertrouwen van Christenen te versterken, en het geloof gerust te stellen van wie wankelmoedig worden bij de geschillen van den dag; die men dan ook liever binnen de muren der school, dan openlijk voor het volk had moeten bespreken.

Toen de Hervormers, met even goed regt als gelukkig gevolg, de vermeende onfeilbaarheid der Roomsche kerk aantastten; eene leer door daadzaken onophoudelijk weersproken; gevoelden zij dat het noodzakelijk was om voor het gezag, dat zij verwierpen, een ander gezag in de plaats te stellen. Dat gezag was . . . de Bijbel. Deze werd het eenige rigtsnoer des geloofs; omdat men het er algemeen voor hield, dat de Apostelen, bij de verkondiging van het Christendom, door God geholpen waren. Deze meening klimt op tot de dagen der Apostelen zelven; ofschoon men toen de werking van den Heiligen Geest nog niet bepaald had omschreven. In de zeventiende eeuw meende men, dat die werking zich uitstrekte zelfs tot den uitwendigen vorm der Schriften; men leerde eene volstrekte ingeving, natuurlijk en stoffelijk. Volgens deze wijze van beschouwing zijn de schrijvers des N. V. slechts lijdelijke werktuigen geweest; levendige pennen, die opschreven wat hun werd voorgezegd; zinsneden en woorden werden hun van den hemel ingefluisterd.

Deze vooronderstelling wordt door daadzaken gelogenstraft. De schrijvers des N. V. hebben hun eigendommelijk karakter en hunne bijzondere persoonlijkheid behouden; zij verschillen in opvatting en voorstelling, of ook de grond der zaak bij hen dezelfde zij. Wien, die hunne schriften leest, treft niet het verschil van vormen, daarin voorhanden, en juist overeenkomende met het, ons van elders bekende, karakter der schrijvers? Leest Paulus en Johannes en — terstond zult gij de krachtige beslistheid van den eenen, en de engelachtige zachtheid van den

anderen onderkennen; zonder dat daarom de waarheid, die zij prediken, hierbij iets verliest van hare kracht, van hare éénheid of van haar gezag.

Die leer der Goddelijke ingeving heeft bij de Protestanten de overhand behouden tot in het midden der achttiende eeuw; aangezien zij echter de zaak overdreef, moest er wel eindelijk terugwerking plaats hebben; en — bij terugwerking blijft men zelden in het juiste midden stilstaan. Eenige Godgeleerden, afgeschrikt door die overdrijving, meenden de Goddelijke ingeving zóó te moeten begrijpen: dat de Heilige Geest zich geschikt had naar den eigenaardigen stijl van ieder der schrijvers des N. V. Anderen erkenden slechts de ingeving van sommigen onzer heilige boeken. Anderen weêr gingen nog verder en, het denkbeeld zelf wijzigende, zagen zij in de ingeving niets anders, dan wat men bij de dichters hunne inspiratie noemt. Anderen eindelijk kenden aan onze heilige boeken geene hoogere, dan geschiedkundige, waarde toe; en geene andere zorg der voorzienigheid, zeggen zij, was het deel der Apostelen, dan die waaronder ook de minste Christen staat. Maar als men b. v: Paulus, den Apostel der heidenen, op ééne lijn lijst plaatst met Polybius of met Livius, zijn dan uit deze gelijkstelling geene gevolgen te vreezen, die vroeg of laat onberekenbare schade aan het Godsrijk zullen doen? Zal het woord van God, tot dus verre, en met regt, zoo hoog vereerd, niet den zetel moeten ruimen, dien het tot nog bekleedde? Zal het niet geheel zijn gezag verliezen? Ik weet dat er Godsdienstige menschen zijn, aan wie dat woord *gezag* wat raauw klinkt. Te weten: in Duitschland,

Frankrijk, Zwitserland en elders zijn christenen, (zij vormen een genootschap) die aan den eenen kant zich streng aansluiten aan de formulieren der kerk, daarvan geene, zelfs niet de kleinste, afwijking gedogende; en die aan den anderen kant het Goddelijk gezag der Schrift ontkennen. Zij gaan uit van het denkbeeld: gezag en geloof kunnen niet zamen gaan, lossen zich onmogelijk in éénheid op, maar zijn twee magten, die elkander wederkeerig uitsluiten. Blijkbaar maken zij zich een verkeerd denkbeeld zoo wèl van het gezag als van het geloof; onder gezag denken zij zich: eene magt, die de vrijheid aan banden legt en het geweten dwingt; onder geloof verstaan zij: eene leeropvatting, eene meening, en wèl uitsluitend de hunne.

Gezag is: de invloed, die het ééne wezen regtens of feitelijk uitoefent op het andere. Dit gezag verschilt in aard en mate; naar gelang van den leeftijd en rang, de talenten en hoedanigheden van hen, die het uitoefenen. Een ander is het gezag van den vorst over zijne onderdanen, een ander dat van een generaal over zijne soldaten, een ander dat van een weldoener over wie hij beweldadigde, een ander dat van een vader over zijne kinderen. God vereenigt in zich al die soorten van gezag; Hij is de Koning, de Opperheer, de Weldoener, de Vader van al wat leeft. Als het bewezen is dat Hij aan menschen eene openbaring geschonken en zijne wetten heeft gegeven, om hen van dwaling te verlossen; als het buiten twijfel is dat Hij eenige uitvoerders van zijnen wil heeft uitverkoren, om te handelen, te spreken, te schrijven in Zijnen naam; aan wie Hij een deel van zijne magt heeft

overgedragen; waarom zal ik dan weigeren aan dezen mijn vertrouwen te schenken, naar hen te hooren, hunne stem te volgen? Hun gezag kan niet vijandig overstaan tegen mijn geloof. — Als ik spreek van geloof bedoel ik niet het prijs geven of verkrachten mijner rede; ook is geloof bij mij niet: eene afgeronde belijdenis, in symbolen uitgedrukt, en waaraan ik moest vasthouden, hetzij ik haar begrijp of niet, hetzij zij mijne overtuiging vóór of tegen zich hebbe; wat het bij sommige Hervormden en bij de Roomschen beteekent; neen! Geloof is bij mij: overtuiging van het verstand en toestemming van het hart. — Maar waar nu verstand en hart zich overgeven aan een wettig gezag, dat aanspraak heeft op mijnen eerbied en op mijn vertrouwen; daar zal men toch wel niet durven beweren, dat gezag en geloof elkander uitsluiten. Integendeel, het laatste zal door het eerste worden gesteund, het laatste uit het eerste zijne kracht en zijne waarheid putten. Als de echtheid en voortreffelijkheid des bijbels duidelijk is bewezen, dan bestudeer ik hem, ik bepeins zijnen inhoud om mij dien toe te eigenen, in mij op te nemen, met mij te vereenzelvigen; ik raadpleeg hem om mij naar zijne voorschriften te gedragen, om mij door zijn onderwijs te laten vertroosten; ik buig mij voor hem neer, niet als een slaaf, maar als een eerbiedig, onderdanig kind; hij is mijn leermeester, mijn leidsman; ik ben gelukkig en trotsch dat ik hem mag volgen. Maar nu, — ben ik nu niet geregtigd om deze gevolgtrekking te maken: wat die gezanten van God mij zeggen en leeren, dat is waar? Ik kan dan niet verwerpen, wat ik door hen duidelijk zie voorgedragen. Stellen wij

een voorbeeld. Ik ken, anders eerbiedwaardige, Christenen, die het er voor houden, dat Jezus het hooge gezag, hetwelk hij van zijnen Vader had ontvangen, niet heeft bezeten vóór zijnen doop; van dien dag af erkennen zij hem voor een afgezant des Allerhoogsten, voor een tolk van Gods wil, voor onzen leeraar en meester. Wij verschillen slechts in tijdsbepaling zeggen zij: het gezag van Jezus is boven alle bedenking verheven; alleenlijk volgens onze opvatting is het wat jonger, dan andere Christenen wel meenen. Waarom kan ik met hun gevoelen niet instemmen? Omdat het N. V., dat bij mij gezag heeft, mij toeschijnt het vóórbestaan des Verlossers uitdrukkelijk te leeren. Jezus spreekt daarvan in het hoogepriesterlijk gebed, en Johannes de Apostel op meer dan ééne plaats in zijn Evangelie, cap. XVI: 28. XVII: 5. VIII: 58. VI: 62. III: 13. Ik neem derhalve het onderwijs aan, hetwelk mij inlicht omtrent eene zaak, die ik uit mij zelven niet had kunnen weten; ik neem het aan, omdat het mij is geopenbaard door hen, die mij genoegzame waarborgen geven, dat ik hen kan vertrouwen; dat is het gezag waaraan ik mij onderwerp; het staat niet vijandig over tegen mijn geloof. Overigens verpligte men mij maar niet, om de lessen des N. V. op te vatten en te verklaren op eene bepaalde wijze, zoo als die of die leeraar, zoo als dit of dat concilie; er is hier sprake van mijn geloof, van mijn licht, van mijn doorzigt, niet van dat van mijn buurman of van wien dan ook. Het onderwijs en de voorschriften, die in een noodzakelijk verband staan tot de zaligheid, zijn zoo duidelijk uitgedrukt en zoo dikwijls herhaald in de schriften der Apostelen,

dat men daaromtrent noch zich vergissen noch twijfelen kan; en die schriften eigenen zich een gezag toe, dat zich niet bepaalt tot het geven van voorschrift, gebod en verbod; maar dat dezen ook staaft en bekrachtigt; zij beloven en bedreigen, zij openen den hemel en sluiten dien.

Het is opmerkelijk, dat in Duitschland, Frankrijk en Zwitserland de hevigste aanval tegen het Goddelijk gezag van onze heilige boeken is uitgegaan van eene Godgeleerde school, die zich ten doel had gesteld om de vrijere en mildere opvatting der evangeliesche waarheden tegen te gaan en te doen ophouden. Wij maakten gebruik van ons regt van onderzoek, om na te gaan of hetgeen, wat men bijbelsch onderrigt noemde, werkelijk aldus in den bijbel geleerd werd. Dat was eerbied toonen voor zijn gezag. Het was er ten minste ver van daan, dat wij daardoor dat gezag zelf ondermijnden. Intusschen, toen men bespeurde, dat de stelling: *alles is ingegeven* tot het minste woord toe, niet meer houdbaar was, verviel men in een ander uiterste en nu houdt men staande: *niets is ingegeven.* Onze vaderlandsche kerk, die zoo gestreng is behandeld, die men heeft voorgesteld als eene vereeniging van ongeloovigen, den schoonen eernaam van Christenen onwaardig, en van welke men zich moest afscheiden, heeft altoos het Goddelijk gezag van onze heilige boeken erkend en erkent dat nog.

Doch hoe dit zij, wij zijn hervormden en moeten ons zelven, in ons beginsel, gelijk blijven. Ieder braaf man heeft het regt en ligt onder de verpligting om, als hij het vermag, luide te verkondigen, wat

hij meent dat der waarheid op zich zelve en der zaligheid zijner medechristenen nuttig kan wezen. Hij kan dwalen, maar hij verdient verschooning en de christelijke liefde verbiedt vooral alle verdoeming. En toch — men scheldt voor antichristen en ergerlijke zondaars de zulken, die omtrent gewigtige leerstukken eene andere meening durven koesteren, dan de groote hoop of althans dan eenige stijfzinnigen.

Protestanten, die onverdraagzaam zijn, vergeten dat, als wij de leerstukken van ons geloof onderzoeken, het, bij de verscheidenheid van gaven, die God aan zijne kinderen gegeven heeft, niet mogelijk is dat alle christenen, in alle punten, hetzelfde gevoelen omhelzen en tot dezelfde slotsommen komen; maar daarom behooren wij hen toch dezelfde zuiverheid van inzigten en dezelfde teerheid van geweten toe te kennen.

Wij leven in een' vreemden tijd, waarin men alles op nieuw weer ter toetse brengt; wat bestaat schijnt in zijnen duur zelven den grond van zijnen dood te hebben. Ziet! daar verrijst in de landen, die ik zoo even noemde, een gebouw, waarvan het rationalisme de grondslag is en het orthodoxisme het dak. Men predikt eene soort van kruistogt tegen onze heilige boeken. Men schrijft stellingen, men houdt lessen, men rigt tijdschriften op; en het schijnt dat het aller wachtwoord is: breek af, haal omver. Intusschen moet ik bekennen dat alles, wat ik hierover lees en hoor, mij toeschijnt doodelijk te zijn voor het stelsel van letterlijke ingeving; maar dat de bewijzen, die men aanvoert tegen het feit: *dat, door Jezus Christus, aan Zijne gezanten hulp was beloofd en hulp is geschonken,*

waardoor zij verheven waren boven wezenlijke, aan het doel hunner zending hinderlijke en daarmeê strijdige dwalingen, dat, zeg ik, die bewijzen mij uiterst zwak zijn voorgekomen. Daarom zeg ik met vertrouwen: de Apostelen hebben de gaven ontvangen van den Heiligen Geest. Als ik derhalve beweer, dat de Apostelen Goddelijke ingeving hebben genoten, dan is het van belang dat wij ons eerst een juist denkbeeld vormen, van wat wij onder het woord *ingeving* verstaan.

Ik versta er niet onder: dat de Apostelen hunne eigene persoonlijkheid hebben verloren; dat zij boven alle onvolkomenheid verheven en gelijk zijn geworden aan hunnen Goddelijken meester.

Ik versta er niet onder: dat zij niet nu en dan hebben kunnen feilen in de opgave van tijd, wijze van handelen, plaats en andere, weinig belangrijke bijomstandigheden der geschiedenis.

Bij voorbeeld: de een zegt, dat de hoofdman over honderd zelf tot den Heere Jezus is gekomen; de andere, dat uit zijnen naam de oudsten gevraagd hebben om genezing van zijn knecht; de een, dat te Jericho één, de andere, dat daar twee blinden zijn genezen; de een, dat dit gebeurde toen Jezus de stad in-, de andere, toen Jezus de stad uitging; de een zegt in het algemeen, dat de twee moordenaren, die met Jezus waren gekruisigd, Hem bespotten; de andere, met meer naauwkeurigheid, dat één moordenaar zulks deed; de een verhaalt de bijzonderheden van den dood van Judas, de andere treedt niet in kleinigheden, als hij ons het einde van dien ongelukkigen voorstelt. Ik erken dat hier verschil is. De eene of de andere

der verhalers begaat eene feil. Maar wie zal beweren dat dit verschil veel beteekent? Men had er daarom niet zooveel ophef van moeten maken. De geschiedenis is er, in hare hoofdzaak, niet te minder wáár om. Er zijn toch kranken genezen; Jezus heeft toch proeven gegeven van eene bovennatuurlijke magt. De leer der zaligheid blijft er om in haar geheel. Dat men in den loop van negentien eeuwen, om den wille van deze of gene meening, die voor een oogenblik in de mode was, acht of negen verhalen van de eene zijde heeft geplooid en van den anderen kant heeft bestreden, wat gaat dat, in de hoofdzaak, de leer aan, aangezien dit aanpassen bewezen, men er op verdacht en er tegen op zijne hoede is?

Als ik zeg, dat de Apostelen Goddelijke *ingeving* hebben genoten, dan bedoel ik daarmee: dat zij niet aan zich zelven zijn overgelaten; dat zij meer zijn geweest dan gewone verslaggevers; dat zij zoodanige hulp hebben ontvangen, als tot bereiking van het doel, dat hun was voorgesteld, noodzakelijk was; dat zij zijn vrijgewaard van alle verkeerde voorstelling, niet van verschil in opvatting van onbeduidende bijzonderheden, maar van elke wezenlijke dwaling; dat zij ons de waarheid hebben gezegd in alles, wat betrekking heeft tot het Godsrijk op aarde en tot de zaligheid onzer zielen; dat hunne schriften een volkomen vertrouwen verdienen in alles, wat zij ons bekend maken van God en van Zijnen wil ten onzen opzigte. Ik bedoel er mee, dat ieder Christen in de schriften der Apostelen, even goed als hunne tijdgenooten in hunne prediking, vinden kan, wat hij

noodig heeft te weten van de waarheid, die geopenbaard is tot zijne zaligheid; dat de, door Jezus uitverkorene, gezanten zoo wèl het hun opgelegde werk verrigtten toen zij *schreven*, als toen zij *spraken;* dat het N. V. voor ons is een rigtsnoer, een positief gezag, buiten hetwelk wij tot dwaling zouden vervallen, en zonder hetwelk wij het Christendom noch zouden kunnen begrijpen noch beoefenen.

Ik wensch de feiten in het licht te stellen, die mij toeschijnen lijnregt te strijden met de stelling, dat de boeken des N. V. alléén eene geschiedkundige waarde hebben; feiten, die ik meen dat volkomen bewijzen het Goddelijk gezag van die boeken en van hunne opstellers.

Het O. V. draagt het zegel van Goddelijk gezag. Jezus Christus, van God gezonden, was Zijn plaatsbekleeder op aarde. Hij heeft aan de Apostelen de hulp beloofd, die zij noodig hadden, om de taak, welke Hij hun had opgedragen, wèl te volbrengen. De Apostelen hebben die bovennatuurlijke hulp ontvangen; zij hebben daarvan onwedersprekelijke bewijzen gegeven.

Als al deze feiten zijn verdicht, dan is het niet genoeg, blootelijk de ingeving der Apostelen te ontkennen; maar dan zijn de boeken des N. V. een zamenweefsel van fabelen, dat noodwendig moet verscheurd en verworpen worden.

GODDELIJK GEZAG VAN HET OUDE VERBOND.

Het is boven bedenking, dat het O. V. bij de Joden het hoogstmogelijke gezag had.

Mozes betuigt, dat hij door God is verkozen en door God is geholpen, om de bevrijder, het hoofd en de wetgever te zijn van het Joodsche volk. Exod: III. XX. XXIV, XXXIV enz.

Deut VI: 6, 8. Mozes sprak met gezag: *En deze woorden, die ik U heden gebiede, zullen in uw harte zijn. — Gij zult ze uwen kinderen inscherpen en daarvan spreken als gij in uwe huizen zit, en als gij op den weg gaat, en als gij nederligt en als gij opstaat, ook zult gij ze tot een teeken binden op uwe hand, en zij zullen U tot voorhoofdspanselen zijn tusschen uwe oogen; en gij zult ze op de posten uwer huizen en aan uwe poorte schrijven.* Dezelfde bevelen zijn herhaald met andere woorden. Deut XI: 18—21, XXXI: 11, 12, 13 en elders Joz. I: 8.

Jezus en zijne Apostelen hebben menigmalen het O. V. aangehaald als een gezag, waarvoor de mensch moest bukken. Toen de Joden Jezus wilden steenigen, onder voorwendsel van Godslastering, omdat hij zich Gode gelijk maakte, brengt Jezus hen tot zwijgen door een beroep te doen op het gezag der schrift, Joh: X: 34—36. Is er niet geschreven in uwe wet: Ik heb gezegd, gij zijt goden? Indien de wet die goden genoemd heeft, tot welken het woord Gods geschied is, en *de schrift niet kan gebroken worden*, zegt gij tot mij, dien de Vader geheiligd en in de wereld

gezonden heeft: Gij lastert God; omdat ik gezegd heb: Ik ben Gods zoon? Marc. XII: 24, zegt Jezus tot de Joden: dwaalt gij niet daarom, *dat gij de schriften niet weet, noch de kracht Gods?* Luc: XVI, 29—31, bidt de rijke man Abraham om hem toe te staan, dat hij zijne broeders waarschuwe, opdat ook zij niet komen in de plaats der pijne; maar Abraham antwoordt: *zij hebben Mozes en de Propheten, dat zij die hooren.* En hij zeide: neen, vader Abraham, maar zoo iemand van de dooden tot hen henen ging, zij zouden zich bekeeren. Doch Abraham zeide tot hem: *Indien zij Mozes en de Propheten niet hooren, zoo zullen zij ook, al ware het dat er iemand uit de dooden opstond, zich niet laten gezeggen.*

Toen Jezus, na zijne opstanding, twee discipelen ontmoette, die de bedeeling des Evangelies niet begrepen hadden, en er slechts tijdelijke voordeelen van verwachtten, *leidde Hij hun uit, beginnende van Mozes en van al de Propheten, in al de schriften hetgeen van Hem geschreven was.* Luc: XXIV: 27.

Het N. V. huldigt herhaalde malen het Goddelijk gezag des O. V. Rom. I. 2: wordt het genoemd *de heilige schriften.* Matth. XXII: 31: En wat aangaat de opstanding der dooden, *hebt gij niet gelezen hetgeen van God tot ulieden gesproken is.* — Joh. V: 39, zegt Jezus: *onderzoekt de schriften, want gij meent in dezelven het eeuwige leven te hebben, en die zijn het, die van Mij getuigen.* Heb. I: 1. *God voortijds veelmaal en op velerlei wijze tot de vaderen gesproken hebbende door de Propheten, heeft, in deze laatste dagen, tot ons gesproken door den zoon.* Zietdaar oude en nieuwe getuigenissen, die allen op hetzelfde nederkomen. En letten wij op 's Heilands verzoeking in de woestijn,

Matth. IV: 1—11, welke ook de beteekenis zij van dit verhaal, Jezus wijst alle strikken, die Hem gespannen worden, af door zich te beroepen op het O. V.; telkens is het: *er staat geschreven*, en bij herhaling: *er staat geschreven*; en Hij haalt daarbij plaatsen aan uit Deutronomium. Zoo leert ons de Heer, dat het woord van God de bron is, waaruit wij kracht moeten putten om onze driften te weerstaan, en dat ditzelfde woord de regel is, waarvan Hij ons verbiedt aftewijken.

Onafhankelijk van de getuigenis des Bijbels, heeft men slechts de geschiedschrijvers der Joden te lezen, en de werken van hunne Rabbijnen en geleerden na te slaan, om te zien hoe eenstemmig zij zijn op dit punt. En dat Goddelijk gezag des O. V. was zoo vast gegrond, dat het niet alleen is erkend geworden door alle geleerde Joden van alle eeuwen; maar dat het ook het ongeschokt geloof en de bewonderenswaardigste aanhankelijkheid van alle Joden voor zich heeft gewonnen. Volg hen in hunne huizen en in hunne Synagogen, hoor hunne vrouwen, vraag hunne grijsaards en hunne kinderen: allen vereeren hunne heilige boeken en erkennen derzelver goddelijkheid. Noch de loop der eeuwen, noch de ondergang van hun land en van hunne aardsche verwachtingen, noch de onregtvaardige vervolgingen der menschen, niets heeft in dit opzigt hun geloof kunnen doen wankelen. Hoewel vijanden van den Heer Jezus Christus, zijn zij één met Hem in den eerbied voor Mozes en de Propheten; en met prijzenswaardige standvastigheid herhalen zij: Er staat geschreven! Er staat geschreven!

GODDELIJK GEZAG VAN JEZUS.

Jezus was met Goddelijk gezag bekleed. Zulks bewijst Hij onwedersprekelijk door zijne leer, door zijne wonderen, door zijne voorzeggingen. Wij zijn het allen eens omtrent het Goddelijk gezag van den Heer; maar ik leid er toch andere gevolgtrekkingen uit af. Jezus verzekert op vele plaatsen, dat Hij zijne leer van God heeft ontvangen met den last om haar aan de menschen te verkondigen. Hij heeft haar niet uit zich zelven geput, noch in de Scholen der wijsgeeren opgedaan: het is God, die Hem gezonden heeft met een bepaalden last.

Joh. v: 43. *Ik ben gekomen in den naam mijns Vaders.*

vii: 16. *Mijne leer is niet de Mijne, maar Desgenen die Mij gezonden heeft.*

28. *Ik ben van Mij zelven niet gekomen: maar Hij is waarachtig, die Mij gezonden heeft.*

viii: 16, 18. *Ik ben niet alleen, maar Ik en de Vader die Mij gezonden heeft. — De Vader, die Mij gezonden heeft, getuigt van Mij.*

26. *Die Mij gezonden heeft is waarachtig; en de dingen, die Ik van Hem gehoord heb, dezelve spreek Ik tot de wereld.*

xii 49, 50. *Ik heb van Mij zelven niet gesproken; Mijn Vader, die Mij gezonden heeft, die heeft Mij een gebod gegeven wat Ik zeggen zal en wat Ik spreken zal. En Ik weet dat Zijn*

gebod het eeuwige leven is; hetgeen Ik dan spreek, dat spreek Ik alzoo gelijk Mij de Vader gezegd heeft.

Men heeft beweerd, dat Jezus niet onderwees op den toon van gezag; dat Hij volkomen vertrouwen stelde in de magt der waarheid tot overtuiging van zijne hoorders. Iets anders leert ons toch de bijbel. Ik wijs U op den indruk, dien Hij op zijne hoorders maakte. Math. VII: 28, 29. Na de bergrede, waarmede Jezus een nieuw tijdperk opent, en de Joodsche wet deed plaats maken voor zoodanige gezindheden, als Hij in hunne harten wil opwekken; willen zij, die Hem hoorden, het onderscheid aangeven, dat hen zoo bijzonder had getroffen, tusschen het onderwijs der Rabbijnen en dat van dezen Goddelijken leeraar; en nu getuigen zij, dat *Jezus hen leerde als magthebbende* en niet als Schriftgeleerde. In plaats van zijne denkbeelden te ontwikkelen, te ontleden en te bewijzen, zooals wijsgeeren doen, doet Jezus geheel iets anders: Hij beslist, Hij bepaalt, Hij beveelt. Voor hetgeen aan de ouden gezegd is, stelt Hij verhevener voorschriften in de plaats; Hij geeft geene reden, waarom Hij het zoo en niet anders verordent; Hij schrijft wetten voor uit oppermagtigen wil. Gij hebt gehoord dat aan de ouden gezegd is, *maar ik zeg;* dat is Zijne manier van spreken als Hij onderrigt geeft aan de Joden, die tot nog toe gemeend hadden, dat de wet van Mozes bestemd was om voor altoos hun rigtsnoer te wezen. Matth. V: 21. Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is: gij zult niet dooden; *doch ik zeg U:* zoo wie te onregte op zijn' broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gerigt, en wie tot zijn' broeder zegt: gij dwaas,

die zal strafbaar zijn door het helsche vuur. Deze spreekwijze wordt telkens herhaald van vs. 31 tot 48. Zoo spreekt geen leeraar, die trapswijze zijn gevoelen voor zijne hoorders ontwikkelt, om hen te overtuigen en in Zijne meening te doen deelen; dat is de toon van een' gebiedenden meester. De van den hemel gezonden leeraar beschikt over de toekomst en bedreigt de overtreders van zijne wetten met het helsche vuur, d. i. met straffen na den dood. Het beeld is Joodsch, daarom is echter de zaak niet minder waar. Jezus moest zich wel van Joodsche beeldspraak bedienen, omdat de menigte, tot welke Hij sprak, geheel tot deze natie behoorde; maar — als nu dit geen spreken is met gezag, dan bid ik, dat men mij leere wat ik daar dan voor houden moet.

Het is Jezus niet genoeg van zijne Goddelijke zending te getuigen en haar te openbaren in zijn onderwijs; Hij bewijst haar voor aller oogen door zijne wonderen.

Die met ons verschillen in opvatting van wat men door het Goddelijk gezag des N. V. te verstaan hebbe, ontkennen dat men de wonderen moet aanmerken als bewijzen van dat gezag, of met andere woorden, als geloofsbrieven. Er is, zeggen zij, geen verband tusschen het wonder en de onfeilbaarheid van hem, die hetzelve verrigt. Men herinnere zich, dat wij geene volstrekte onfeilbaarheid aan de Apostelen willen toegeschreven hebben; maar dat wij gelooven dat hun eene bovennatuurlijke hulp is geschonken, voldoende en geschikt om hen aan het doel hunner zending te doen beantwoorden.

Ik voor mij beschouw de magt om wonderen te

doen, mits behoorlijk bewezen, als den lastbrief van de gezanten van God, als het onloochenbaar kenmerk van de wettigheid van hun ambt, als hunne geloofsbrieven bij hunne tijdgenooten. Is dit niet goed gezien? Wie van ons, als hij een man zag die oogenblikkelijk, voor aller oog, verouderde kwalen genas, en dooden in het leven terugriep, wie, zeg ik, zou dezen man zijn vertrouwen niet schenken? Wie zou het in het hoofd krijgen om te gelooven: deze magt heeft hij ontvangen om vrij te kunnen liegen en dwalingen te preken? Niemand voorzeker. Nu; alle menschen, die ter goeder trouw en tevens onbevooroordeeld waren, hebben er even zoo over gedacht, onder elke bedeeling waarbij wonderen plaats hadden. Toen, tijdens de omwandeling des Heeren, Johannes de dooper, in de gevangenis, hoorde van de treffende wonderwerken te Jeruzalem, zond hij eenige discipelen af om te onderzoeken of hij, wiens magt zoo veel opspraak maakte, de Messias was, met zooveel ongeduld verwacht. De gezondenen komen tot Jezus en vragen Hem: Matth. XI: 3: Zijt gij degene die komen zal: of verwachten wij een' ander? En wat antwoordt Jezus? Hij beroept zich op zijn wondervermogen. „Gaat heen en boodschapt Johannes weder hetgeen gij hoort en ziet. De blinden worden ziende en de kreupelen wandelen, de melaatschen worden gereinigd en de dooven hooren en de dooden worden opgewekt." — De leerlingen van Johannes denken er niet aan, om andere bewijzen te vragen voor de Goddelijkheid van Jezus zending. Zij weten dat dit vermogen den mensch niet kan gegeven worden dan door Hem, die de Heer is der natuur.

Jezus zelf aarzelt niet, om bij de Joden, vrienden zoo wel als vijanden, zich op zijne wonderen te beroepen, als op het onfeilbaar middel om aller toestemming te winnen. Joh. XIV: 10: *de Vader, die in mij blijft, dezelve doet de werken.* Joh. X: 37: 38: Indien ik niet doe de werken mijns Vaders, zoo gelooft mij niet; maar indien ik ze doe en zoo gij mij niet gelooft, *zoo gelooft de werken*, opdat gij moogt bekennen en gelooven, dat de Vader in mij is en ik in Hem.

Eindelijk, toen de Pharizeën niet ophielden Hem te verwerpen als den Christus, en liever de wonderen, die Hij deed, toeschreven aan den invloed van Belzebul; toen zij aldus beproefden eene verklaring van die wonderen te geven, omdat zij ze niet konden ontkennen voor die schare, die er getuige van was geweest, en voor hen die genezen waren; kenteekent Jezus deze verharding als een leugen tegen beter weten aan, als eene onvergefelijke zonde, Joh. XV: 24. *Indien ik de werken onder hen niet had gedaan, die niemand anders gedaan heeft, zij hadden geene zonden: maar nu hebben zij ze gezien en beiden Mij en Mijnen Vader gehaat.*

De voorzeggingen van Jezus zijn ook wonderen, maar van een anderen aard; wonderen van vóórwetenschap, waarvan de geschiedenis de vervulling heeft opgeteekend; ook zijn wij zelven getuigen dat sommigen daarvan door de uitkomst zijn bevestigd.

Jezus voorspelde:

Matth. XXVI: 34. de verloochening van Petrus;
XX: 57. Zijnen dood en opstanding;
XXVI: 64. Zijn zitten aan de regterhand Gods;

Matth. XXIV. de ondergang van stad en tempel;
Luk. XIII: 19. Matth. XVI: 18. de kleine beginselen der Christelijke kerk;
Matth. VIII: 11, 12. den voortgang en het blijvend bestaan dier kerke, benevens de opneming der heidenen in haren schoot;
Matth. XXIII: 43. Luk. XIX: 42, 44. XXI: 24. de verstrooijing en verootmoediging der Joden.

Zal nu de mensch, die niet weet wat gebeuren zal in het uur dat voorbij gaat, geene proeve zien van Goddelijke hulp en van een, door God verleend, gezag, in het vermogen om te voorzeggen wat in den duisteren schoot der toekomst is verborgen, en wat blijkbaar afhangt van de vrije daden der menschen?

Wij besluiten dus: het onderwijs, de wonderen en de voorzeggingen van Jezus bewijzen ontegenzeggelijk zijn Goddelijk gezag.

GODDELIJK GEZAG DER APOSTELEN. — HULP AAN HEN BELOOFD.

Laat ons nu zien of Jezus, die met Goddelijk gezag was bekleed, hetzelve heeft overgedragen aan zijne Apostelen, en of Hij hun zoodanige hulp heeft beloofd, als zij noodig hadden, om de moeijelijke taak die Hij hun had opgedragen, wèl te vervullen.

Nadat Jezus reeds eenigen tijd was werkzaam geweest, Matth. x, riep Hij zijne twaalf discipelen bijeen; zij hadden zijn onderwijs reeds genoten, zij hadden sommigen van zijne wonderen gezien; om hen nu te oefenen in het werk, waaraan zij zich later geheel zouden moeten wijden, laat Hij hen alleen gaan en zendt Hij hen uit om het Koningrijk Gods te verkondigen in die streken, die Hij daarna zelf bezoeken wil. Bij die gelegenheid geeft Hij hun de magt om onreine geesten uit te werpen en om alle ziekten en kwalen te genezen. Dat was voorzeker eene bovennatuurlijke magt. En Hij voegt er bij: weest niet bezorgd hoe of wat gij spreken zult; want het zal U in dezelfde ure *gegeven* worden wat gij spreken zult. Want *gij* zijt het niet die spreekt, maar het is de *geest* uws Vaders, die in u spreekt. Luk. x: 16. *Wie u hoort, die hoort mij;* en wie u verwerpt, die verwerpt mij en wie mij verwerpt, die verwerpt dengenen die mij gezonden heeft. Joh. xx: 21, 22. *Gelijkerwijs mij de Vader gezonden heeft, zend ik ook* u *lieden.* En als Hij dit gezegd had, blies Hij op hen en zeide tot hen, *ontvangt den Heiligen geest. Zoo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven; zoo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden.* Hier konden zij niet dwalen.

Jezus bekleedt zijne Apostelen en eenigen van Zijne discipelen met een gezag geheel aan het Zijne gelijk.

Toen de ure naderde, dat Jezus de aarde en zijne Apostelen zou verlaten, was hun hart ontroerd; zij zijn bevreesd, dat zij hunne taak niet zullen kunnen vervullen. Jezus beurt hen op. Joh. xiv—xvii. Hij ver-

troost heń over zijn heengaan, en belooft hun zijne ondersteuning bij alles, wat tot hunne roeping betrekking heeft. *Uw harte worde niet ontroerd, gijlieden gelooft in God, gelooft ook in mij: die in mij gelooft, de werken, die ik doe, zal hij ook doen.* Hij verzekert hun dat zij geene weezen zijn zullen, maar dat de Heilige geest, de zaakverzorger, de trooster, de beschermer, de leeraar, in zijne afwezigheid hunner zwakheid zal te hulpe komen. Joh. XIV: 26. De trooster, *de Heilige Geest*, welken mijn Vader zenden zal in mijnen naam, die zal u alles leeren *en zal u indachtig maken, alles, wat ik u gezegd heb.* Joh. XV: 26, 27. Wanneer de trooster zal gekomen zijn, dien ik u zenden zal van den Vader, namelijk: *de Geest der waarheid*, die van den Vader uitgaat, die zal van mij getuigen; en *gij zult ook getuigen*; want gij zijt van den beginne met mij geweest. Joh. XVI: 7. Het is u nut dat ik wegga; want indien ik niet wegga, zoo zal *de trooster* tot u niet komen; *maar indien ik henen ga*, zoo zal ik hem tot u zenden. 13. Maar wanneer die zal gekomen zijn, namelijk de geest der waarheid, *hij zal u in al de waarheid leiden;* want hij zal van hem zelven niet spreken; maar zoo, wat hij zal gehoord hebben, zal hij spreken en *de toekomende dingen zal hij u verkondigen.*

Dat zijn stellige beloften. De Heilige Geest za den Apostelen geschonken worden, na het heengaar van hunnen meester; de trooster zal aan hen herinneren alles, wat die meester heeft gezegd; hij za hen in al de waarheid leiden; hij zal hun die kenni van de toekomende dingen mededeelen, die zij noodi hebben tot het welslagen van hunne werkzaamhede

Zoo zal men toch wel niet langer durven beweren, dat de Apostelen geene grootere beloften hebben ontvangen, dan de minste Christen. En als nu die beloften niet waren vervuld geworden? Dan had het Jezus ontbroken of aan trouw of aan magt. Maar Gode zij dank! *Hij is de waarheid.*

HULP DEN APOSTELEN GESCHONKEN.— GAVE DER WONDEREN.

Jezus, opgewekt uit de dooden en zegepralende over dood en graf, voert tot zijne Apostelen dezelfde taal als gedurende de dagen van zijne vrijwillige vernedering. Luk. XXIV: 48, 49. *Ik zende de belofte Mijns Vaders op u, maar blijft gij in de stad Jeruzalem tot dat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte.* Deze woorden, gevloeid van de lippen des Verlossers, zijn volmaakt in overeenstemming met hetgeen ons in de Handel. der Apostelen I: 5, 8. wordt meegedeeld: Johannes doopte wel met water, maar *gij zult met den Heiligen Geest gedoopt worden niet lang na deze dagen. Gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes, die over u komen zal.* En in de daad. Toen de dag van het Pinksterfeest vervuld was en de Apostelen in één vertrek zamen waren, waar zij de vervulling van 's Heilands beloften afwachtten eer zij hunne gewigtige taak begonnen; ziet, daar kwam plotseling van den hemel een geluid; daar zagen zij verdeelde tongen als van vuur,

en het zat op een iegelijk van hen: toen *werden zij allen vervuld met den Heiligen Geest.* Hand. II: 4. En toen de Apostelen God gebeden hadden om kracht, ten einde zijn woord met vrijmoedigheid te kunnen verkondigen, beefde de plaats, waar zij vergaderd waren, en zij *werden allen vervuld met den Heiligen Geest.*

Welke waren de gevolgen daarvan?

De Apostelen hadden de magt om wonderen te doen. Hand. III: 1, 2. Petrus en Johannes genezen een' man die kreupel was van zijns moeders lijf, en het verwonderde volk verheerlijkte God. Hand. V: 1, 11. Ananias en Saphira liegen den Heiligen Geest, zij houden een deel van den prijs, dien zij voor hunnen verkochten akker gemaakt hebben, terug, verzekerende dat zij de geheele som den Apostelen hebben ter hand gesteld. Op een enkel woord van Petrus valt de een en de andere dood aan zijne voeten, en groote vrees kwam over de geheele gemeente.

Hand. IX: 32—43, Petrus geneest te Lydda een' man die sedert acht jaren geraakt was, en te Joppe wekt hij Dorcas op, en dit werd bekend door geheel Lydda en Joppe.

Paulus bevindt zich in eenen exceptionelen toestand. Hij heeft den Heer, gedurende zijne omwandeling, niet gehoord; hij heeft Hem niet gezien als na zijne opstanding. Nogthans valt hem hetzelfde gezag ten deel als aan zijne medeApostelen. Hij verzekert dit uitdrukkelijk en hij geeft er ontegenzeggelijke bewijzen van; hij doet ook wonderen.

Kort na zijne bekeering begeeft hij zich met Barnabas naar het eiland Cyprus, hij slaat er met blindheid den toovenaar Elymas, die zijn best deed om den

landvoogd Sergius van het geloof af te keeren. Hand. XIII: 6—13.

Beiden prediken in de Synagoge te Iconië en doen voor de menigte teekenen en wonderen. Hand. XIV: 3.

Te Lystre geneest Paulus een man die kreupel was van zijns moeders lijf; de Priester van Jupiter en het volk wilden hem ossen offeren, hem en Barnabas, en boden hun kransen aan. Hand. XIV: 8—18.

Te Troas valt een jongeling, Eutychus geheeten, van de derde verdieping uit het venster, men neemt hem dood op, maar Paulus wekt hem op uit den dood. Hand. XX: 7—12.

Doch niet alleen ontvingen de Apostelen den Heiligen Geest en de gaven, die daarmede noodzakelijk verbonden waren, zoo als hunne behoeften en omstandigheden die vorderden; maar zij bezaten ook de magt om dien geest aan anderen mede te deelen door de oplegging der handen. Hand. VIII: 17. De Samaritanen ontvingen het woord met blijdschap; Petrus en Johannes bidden voor hen, en zij ontvangen den Heiligen Geest. Simon de toovenaar, ziende wat gebeurd was, biedt den Apostelen geld aan, om van hen te koopen het vermogen der mededeeling des Heiligen Geestes door oplegging der handen. Hand. X: 34—48. De Heilige Geest komt over het huisgezin van Cornelius en over de toehoorders van Petrus Hand. XIX: 6. Te Efese onderwijst Paulus twaalf discipelen, die den doop des Heiligen Geestes ontvangen. Zoo vervulde Jezus zijne beloften.

Ik bepaal mij tot deze voorbeelden. Zij zijn meer dan voldoende om de meening te weerleggen, dat de beloften, door Jezus aan zijne Apostelen gedaan,

niets bevatten, wat niet op iederen Christen toepasselijk is. Wie van ons, mits hij bij zijne zinnen zij, zal durven beweren dat hij wonderen doen of de gaven des Heiligen Geestes kan mededeelen? Men zal er, hoop ik, toch wel niet aan denken om de wonderen des Heeren en die van zijne onmiddelijke gezanten gelijk te stellen met de sprookjes der middeleeuwen; met de voorgewende wonderen van een Bernhardus, Dominicus, Franciscus van Assise: evenmin als met de dweeperij der Camisards, het vreemde talen spreken der Invingiërs, het oogen draaijen en tranen storten van de beelden der Heilige Maagd!!

MONDELING ONDERWIJS DER APOSTELEN.

De Apostelen maken een begin met hunne werkzaamheden; terstond na het ontvangen van den Heiligen Geest verlaten zij de opperzale waar zij vergaderd waren; aan denzelfden morgen van het Pinksterfeest, om negen uur, begeven zij zich naar den voorhof; daar houdt Petrus eene redevoering voor de menigte, die uit den omtrek en uit verder gelegene gewesten zoo wel als uit de hoofdstad zelve aldaar is zaamgevloeid; van heiligen ijver gloeijende verklaart hij dat de, door de Propheten voorspelde, Messias niemand anders is, dan die Jezus van Nazareth, wien

de hoofden des volks aan een kruis hebben genageld onder het jubelen van eene misleide schare; op dat zelfde oogenblik maakt hij een' aanvang met zijne bediening, die zoo rijk gezegend zal worden, en die den hemel ontsluit aan zondaars die zich bekeeren; hij onderwijst, hij doopt in den naam des Gekruisigden; en het hart vol van berouw, worden drie duizend personen toegebragt tot die gemeente, die onder hare vleugelen vergaderen en aan haren boezem koesteren zal al de volken der aarde. Hand. II. Eenige dagen daarna doen de Apostelen een wonder, (de Raad had het kunnen loochenen, indien het niet ware voorgevallen). Petrus houdt eene gelijksoortige redevoering en weer worden nieuwe geloovigen tot de gemeente toegedaan. Hand. III. De Apostelen zijn onvermoeid. Petrus en Johannes worden in den kerken geworpen; zij verschijnen voor den Raad, die hunnen meester heeft ter dood gebragt, en zonder zich te storen aan verbod of bedreiging, prediken zij luide de godsdienst van den Gekruisigden. De Raad, buiten zich zelven van toorn, beraadslaagt om de Apostelen te dooden; maar deze doen verwijtingen aan hen, die hun dreigen, en betuigen dat zij, zij en de Heilige Geest, getuigen geweest zijn van de gebeurtenissen, die zij aan hen herinneren. De Joden meenen dat de dood van Stephanus den ijver der Apostelen wèl zal afkoelen; het tegendeel heeft plaats. De gemeente te Jeruzalem wordt vervolgd, en die vervolging verpligt de predikers, die zich tot dien tijd toe bij de hoofdstad bepaald hadden, om zich over Judea en Samaria te verspreiden. De dood van den eersten martelaar geeft aanleiding tot de bekeering van Paulus, wien

de Heer roept op den weg van Damascus, en bezorgt aan de gemeente de aanwinst van dien veelvermogenden medearbeider.

De Apostelen prediken Jezus Christus en zijn Evangelie in Syrië, in Phoenicië, op Cyprus, te Antiochië en in alle deelen van Judea. Weldra zijn ook de heidenen onderwezen en gedoopt; Paulus bezoekt Pamphylië; hij reist naar Iconië; het Evangelie wordt verkondigd te Thessalonica, te Corinthe, te Athene, en het Christendom houdt zelfs zijn intogt in Rome, onder de oogen van Nero. (Neen! wij mogen niet wanhopen.)

Wat gaf aan die eenvoudige Gallileërs zooveel veerkracht, zooveel volharding? Hoore wie dit vraagt. Petrus is genaderd aan het einde van zijne moeijelijke loopbaan en hij leidt zijn gezag af van den Hemel, hij kent den predikers van het Evangelie Goddelijke ingeving toe. In den eersten brief, hoofdst. I: 12 zegt hij, dat door de Propheten om onzent wille de dingen zijn voorspeld, *die u nu aangediend zijn bij degenen, die u het Evangelie verkondigd hebben, door den Heiligen Geest, die van den hemel gezonden is, in welke dingen de Engelen begeerig zijn in te zien.* Paulus voert dezelfde taal tot de Thessalonicensen, I Thess. II: 13, 14. Daarom danken wij ook God zonder ophouden, *dat als gij het woord der prediking Gods van ons ontvangen hebt*, gij dat aangenomen hebt, *niet als der menschen woord*, maar gelijk het waarlijk is, *als Gods woord*, dat ook werkt in U, die gelooft. IV: 2, 3. Want gij weet wat bevelen wij U gegeven hebben door den Heere Jezus; want dit is de wille Gods: uwe heiligmaking — 8. Zoo dan die dit verwerpt, *die*

verwerpt geen mensch, maar God, die ook zijn Heiligen Geest in ons gegeven heeft. Gal. I: 8. Doch al ware het ook, dat wij of een engel uit den hemel *u een Evangelie verkondigden, buiten hetgeen wij u verkondigd hebben*, die zij vervloekt. 11, 12. Maar ik maak u bekend *dat het Evangelie, hetwelk van mij verkondigd is, niet is naar den mensch;* want ik heb ook hetzelve niet van een' mensch ontvangen noch geleerd; *maar door de openbaring van Jezus Christus.* Hij herinnert den Corinthiërs I. Cor. II: 10 enz. de schitterende en bovennatuurlijke bewijzen voor zijn Apostelschap: Doch God heeft het ons geopenbaard door Zijnen Geest, want de Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods. Wij hebben niet ontvangen den geest der wereld, *maar den geest die uit God is*, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn, *de welken wij ook spreken niet met woorden, die de menschelijke wijsheid leert, maar met woorden, die de Heilige Geest leert.* — 4, 5. En mijne reden en mijne prediking was niet in bewegelijke woorden der menschelijke wijsheid; *maar in betooning des Geestes en der kracht,* opdat uw geloof *niet zoude zijn in wijsheid der menschen maar in de kracht Gods.* — Als hij aan de Romeinen schrijft, beroept hij zich op alles wat de Heer Jezus, door hem als zijn werktuig gedaan heeft tot bekeering der heidenen Rom. XV: 18, 19. Want ik zou niet durven iets te zeggen, hetwelk Christus door mij niet gewrocht heeft, tot gehoorzaamheid der heidenen, met woorden en werken, door kracht van teekenen en wonderheden en *door de kracht des Geestes Gods.* Eindelijk, als hij zich rigt tot de Efeziërs, openbaart hij hun den onnaspoor-

lijken rijkdom van Christus, dat de heidenen geroepen zijn tot dezelfde erfenisse met het volk van God en daarmede één ligchaam zijn. Dat was de verborgenheid, (Efez. III: 5) welke in andere eeuwen den kinderen der menschen niet is bekend gemaakt; *gelijk zij nu is geopenbaard zijnen heiligen Apostelen en Propheten door den Geest.*

Hetgeen wij hierbij niet mogen uit het oog verliezen is dit: dat Paulus grootelijks bezorgd is om de gelegenheden aan te wijzen, bij welke hij spreekt onder den invloed van den Heiligen Geest, en bij welke hij spreekt op eigen gezag, bij welke hij zijne individuele zienswijze mededeelt. I Cor. VII: 10, 12. Doch den getrouwden gebiede *niet ik*, maar *de Heer*, dat het wijf van den man niet scheide; maar den andere zeg *ik, niet de Heer*, indien eenig broeder een ongeloovig wijf heeft en dezelve tevreden is bij hem te wonen, dat hij ze niet verlate. — 25: Aangaande nu de maagden *heb ik geen bevel des Heeren*, maar ik zegge *mijn gevoelen.*

Die aan Paulus Goddelijke ingeving ontzeggen, bedenken voorzeker niet, dat zij dien trouwen dienstknecht van God ingewikkeld van eene kwakzalverij beschuldigen, welke zijner onwaardig is; want wat zou dat onderscheidmaken tusschen bevel en gevoelen, tusschen de woorden des Heeren en die van Paulus, wel anders wezen dan een goochelkunstje, indien de hooge wil des Heeren aan zijnen Apostel niet is bekend gemaakt? Hoe kan men denken dat, daar toen de eenvoudigste Christen hulpe ondervond bij zijne poging tot uitbreiding der gemeente, dat, zeg ik, de Apostelen, belast met werkzaamheden van zulk een

bijzonderen aard en van zulk eene groote verantwoordelijkheid, daarvan zouden verstoken zijn gebleven, en de gaven des Geestes niet in rijke volheid zouden ontvangen hebben?

Welk eene taak rustte op hunne schouders? Zij hadden menschen te onderwijzen, die ruw en over het algemeen diep onkundig waren. In den loop der eeuwen moesten hunne schriften gelezen worden door de meest beschaafde volken en de diepstdenkende wijsgeeren. Zij moesten belang inboezemen aan, het harte winnen van en overtuiging wekken bij de meest ongelijksoortige onderwijzelingen. Hun evangelie moest den magtigen zijn eene hen beheerschende magt; den geringen een steun; verslagenen van harte eene vertroosting; den zondaar eene hem veroordeelende kracht, een leidraad tot verbetering; eene wellende bron van moed en hope; het moest hen inlichten aangaande hunne pligten, aangaande de waarheden van hun geloof, en, zonder hun een valsch vertrouwen in te boezemen, tot hen spreken van ontferming en van vergiffenis.

Het evangelie beantwoordt dan ook aan al deze ischen, voorziet op eene wonderbare wijze in al deze behoeften. Het brengt rust in bekommerde harten, het bekoort kleinen en eenvoudigen, het geeft voldoening aan wijzen en verstandigen. De kerkvaders hebben er zich dan ook een genoegen van gemaakt om dit uit een te zetten. Voornamelijk heeft Gregorius de Groote dit gevoeld en het onder een schoon beeld voorgesteld: „De schrift bevat geheimen," zegt hij, „geschikt ter bepeinzing voor het diepstdenkend verstand; en waarheden, bevatbaar voor den een-

„voudigsten geest; zij draagt, op hare oppervlakte, „melk voor de kinderen en, in hare diepten, vaste „spijze voor het meest volwassene verstand. Zij is „gelijk aan eene rivier, die ondiepten heeft, die „een lam kan doorwaden, en kolken, waarin een „olifant zich kan baden."

Maar hoe zouden die twaalf Gallileërs, aan zich zelven overgelaten, onkundig en zonder ondervinding als zij waren, aan iets dergelijks gekomen zijn? Hoe zouden zij van het menschelijk hart, van deszelfs behoeften en verwachtingen, zulk eene getrouwe teekening hebben ontworpen als voor hunne tijdgenooten paste,, en als tevens voor volgende geslachten een kenbron wierd van hunne ellende en een middel om dezelve te genezen? God wilde niet, dat men aan zijne dienaren de eer zou geven van een werk, waartoe Hij hen slechts als werktuigen gebruikt had, daarom koos Hij tot zijne tolken zulke eenvoudige en onkundige menschen.

Daarenboven. Hadden die onkundigen zich blootelijk bepaald bij het verhalen van gebeurtenissen, die zij hadden bijgewoond, of eenvoudig opgegeven de gesprekken, die zij hadden gehoord, een getrouw geheugen en eene teedere gemoedelijkheid waren voldoende geweest om hen met naauwkeurigheid zich van deze taak te doen kwijten, maar zij werpen zich op als leeraars, zij beslissen de teederste verschilpunten, zij wijden ons in de geheimen Gods in, zij openbaren ons verborgenheden, waarvan de scherpzinnigheid der beroemdste wijsgeeren niets heeft gegist; zij lossen vraagstukken op, van welke de grootste genieën der oudheid niets vermoedden, of waarover

zij eenige enkele woorden hadden gestameld; zij kondigen ons gebeurtenissen aan, die zich eerst moeten ontwikkelen op het ongekende oogenblik, waarop onze aarde zal verwoest worden. Staande op hare puinhoopen werpen zij een' stouten blik in de onpeilbare diepten der toekomst; en — dat onderwijs, die openbaringen, die ontwikkeling der verborgenheden zullen ons gegeven zijn door die eenvoudigen en onkundigen, die daarvoor geen roem begeeren bij de wereld, die zich zelven verworpelingen noemen? Ja, maar die zich ook noemen: uitdeelers van *het woord van God!*

O! Als de Apostelen niet door God waren geholpen geworden, als zij niet waren geleid en ondersteund geworden door de eeuwige Wijsheid; hunne ongeschiktheid voor de hun opgelegde taak zou van alle zijden aan den dag zijn gekomen; zij zouden zich vergist hebben in 's Heilands onderwijs, vergist zelfs in zijne woorden, in derzelver opvatting; vergist in de gebeurtenissen, in derzelver voorstelling en doel; vergist door het vergeten van wat belangrijk was: door bijvoegirg, door overdrijving. Hunne vooringenomenheid, hunne vooroordeelen, hunne vrees, hunne personele beschouwingswijze zouden op hunne schriften hunne schaduw werpen. Men zou in hunne werken fouten, hoofddwalingen, hebben aan te wijzen; eene noodlottige onzekerheid, wantrouwen en ongeloof zouden er de onvermijdelijke gevolgen van wezen.

Nooit zouden de Apostelen zonder dat Goddelijk gezag hunne tijdgenooten voor hunne zaak gewonnen hebben. Als heidenen en Joden afstand deden van het geloof hunner vaderen, om eene nieuwe leer te omhelzen, die gehaat en vervolgd werd; dan

moesten zij toch wel, zouden zij zich anders prijs geven aan allerlei gevaren, diep overtuigd zijn van de waarheid welke de Apostelen predikten, en van de Goddelijkheid hunner zending.

Verbeeldt U die twaalf mannen uit het volk, zich stellende om de denkbeelden, de rigting, de gewoonten, de geloofsbegrippen der menschen te hervormen.

Dat was voorzeker wel eene reusachtige onderneming, waartegen zich terstond alles moest verzetten wat in staat of kerk aanzien en invloed genoot. Priesters, wijsgeeren, joden, heidenen, keizers, magtigen der aarde, allen vereenigden zich dan ook om hen te verpletten. En zij? hadden niets als hunnen staf en hunne prediking.

En gij zegt dat zij, alléén, zonder hulp, zonder menschelijken bijstand, tot het geloof in eenen Gekruisigde gebragt hebben de magtigen en wijzen van Azie, van Griekenland, van Rome? Maar dat is dan toch wel een wonder, ongelooflijker en minder denkbaar, dan wat gij ons bestrijdt. Zij worden vervolgd, in de gevangenis geworpen, bespot, gegeesseld: zij spreken slechts van *de dwaasheid van het kruis*, van een veroordeelden, naar uitwijzing van een regterlijk vonnis, aan het hout genageld tusschen twee moordenaars; en hoogten worden voor hen geslecht, moeijelijkheden uit den weg geruimd, tegenspraak tot zwijgen gebragt; grooten der aarde zelfs buigen zich voor dat kruis, hetwelk, om zich te handhaven, niets heeft als de prediking van eenige verachte onbekenden. Gij zegt dat de Gekruisigde, die hun zijne hulpe beloofd heeft, hun niet op eene bijzondere wijze is te hulpe gekomen; en des onaangezien hebben die

teleurgestelden en bedrogenen zich niet laten afschrikken; zij hebben hunne tegenstanders, overheden, gezaghebbers, regters, vorsten, koningen beschaamd.

En die twaalf eenvoudige mannen zijn geslaagd; zij hebben, zij alleen, eene omkeering bewerkt, hoedanig eene nooit was gezien en wier gelijke nimmer weer gezien zal worden op aarde.

Dat is vreemd; maar wat nog vreemder is, deze mannen zijn van het oogenblik dat zij aan zich zelven zijn overgelaten, geheel nieuwe schepselen geworden; zij zijn zoo veranderd, dat men hen schier niet herkennen kan. Vroeger waren zij vreesachtig, nu zijn zij moedig tot vermetelheid toe; zij waren zelflievend, belangzuchtig, nu is hun leven ééne opoffering; vroeger peinsden zij slechts op voorrang en eigen voordeel, nu neemt het welzijn der broederen hunne geheele ziel in. Van toen af behoorden zij niet meer zichzelven toe, maar Christus en zijn werk: zij zijn voor allen alles geworden; zij zijn niet terug geweken noch voor slagen, noch voor regters, noch voor schavotten; zij hebben met onverschrokkenheid de wreedste mishandelingen verdragen; en zij zijn verheugd geweest dat zij waardig werden bevonden om te lijden en te sterven voor Hem, wien zij in het oogenblik des gevaars hadden verlaten en die geworden is hun gewin in leven en in sterven. Dat is eene herschepping, die waarlijk onbegrijpelijk is, zoo als zij daar in één oogenblik plaats heeft bij twaalf eenvoudige Joden en geheel hun leven lang voortduurt.

Maar het zij zoo. Men kan, op zijn hoogst genomen, begrijpen dat menschen, die weggesleept worden door eene edele idee, en aangegrepen door eene heilige

geestdrift, zich geheel wijdende aan hunne grootsche ontwerpen, moedig kunnen worden waar zij vroeger vreesachtig waren; dat zij als nietswaardig met voeten kunnen treden dingen, waar vroeger hunne geheele ziel aan hing. Maar volgens welke regelen der zielkunde zal men het verklaren als dezelfde herschepping plaats heeft gehad in hun verstand? Gedurende drie jaren hadden zij, ondanks het dagelijksch onderwijs van den Heer, niets begrepen van het doel dat Hij zich met zijne werkzaamheid had voorgesteld. Hij was gekomen om een geestelijk rijk, het Koningrijk van God te stichten. In plaats van aardsch genot zeide Hij zijnen navolgers gevaren toe, en vervolging, en kerker, en schavot, en kruis, en zwaard; en die Gallileërs, verblind door de magt, die hun meester ontwikkelde, rekenden op voordeel, en twistten wie onder hen de meeste zou wezen aan zijn hof. Jezus had met de ondubbelzinnigste woorden zijne kruisiging en zijne zegepraal voorspeld; en de Apostelen, tot wie hij zijne rede gerigt had, vormen zich hieromtrent zulke valsche denkbeelden, dat zij droomen van het verslaan der Romeinsche legerbenden en van de oprigting van een Koningrijk in Israël. Zelfs op den dag van het eerste Christelijke paaschfeest, twaalf uren na 's Heiland's opstanding, zijn daar twee discipelen op den weg naar Emmaus bitterlijk bedroefd, omdat nu alle hunne verwachtingen in den schoot der aarde zijn begraven; en de Apostelen, zich overtuigd houdende dat nu alles verloren was, keeren droevig weder naar hunne netten, naar hun dorp, tot hunne bezigheden, die zij verlaten hadden om Jezus te volgen. En die zelfde menschen, zinnelijk,

aardsgezind, blind, onverstandig als zij zijn en in de hoogste mate ontmoedigd, die zelfde menschen worden op eens diepe denkers en toonbeelden van wijsheid; zij verkondigen eene zuiver-geestelijke Godsdienst, zij spreken met helderheid over de diepzinnigste onderwerpen; zij schrijven, ofschoon ver van elkander, boeken, waarin bij de meeste overéénstemming te gelijk eene verwonderlijke schoonheid heerscht; boeken, die te hooger worden geschat, naar mate de geest der lezers beschaafder, hun hart zuiverder, hunne ziel godsdienstiger is; boeken, wier rijkdom en diepte de grootste genieën noch uitputten noch peilen kunnen..... Voorwaar dat feit is éénig in de geschiedenis! Het is een onverklaarbaar raadsel! wie zal er ons den sleutel toe geven? Zij wel niet, die zeggen dat de Apostelen geene andere hulp hadden dan een ieder van ons! Ja, zij beproeven het wèl; zij zeggen dat het geloof in de verlossing door Jezus Christus, en de ontwikkeling van het geestelijk leven in den mensch voldoende zijn, om ons de verandering te verklaren, die plaats had in het verstand der Apostelen. Men zou hun kunnen verwijten dat zij ons de aanwijzing van een tweede voorbeeld van denzelfden aard schuldig blijven, en hun herinneren dat men niet zelden zeer vrome bij uitnemendheid geloovige en volijverige christenen ontmoet, maar wier kennis en verstand evenwel zeer zijn beperkt. Intusschen, als de bijbel ons deze oplossing gaf van de zaak, wij zouden haar aannemen, hoe onwaarschijnlijk zij ons ook mogt voorkomen. Deze geeft ons echter eene andere verklaring en laat daaromtrent geen twijfel over. De Apostelen, die zich geen roem toeëigenen, die hun niet toekomt, geven

de eer van die wondervolle verandering aan wie haar verdient. Zij erkennen, *dat zij hun is aangekomen van uit den hemel.* Luk. XXIV: 45. *Jezus opende hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden.* Joh. XIII: 7. *dat ik doe weet gij nu niet, maar gij zult het na dezen verstaan.* Hand. XI: 16. Petrus werd gedachtig aan dit woord des Heeren: *gijlieden zult gedoopt worden met den Heiligen Geest.* Joh. XII: 16. *Doch dit verstonden zijne discipelen in het eerst niet, maar als Jezus verheerlijkt was, toen werden zij indachtig dat dit van hem geschreven was en dat zij hem dit gedaan hadden.* Joh. XVI: 12. *Nog vele dingen heb ik u te zeggen, doch gij kunt die nu niet dragen; maar wanneer die zal gekomen zijn, namelijk de geest der waarheid, hij zal u in alle waarheid leiden en zoo wat hij zal gehoord hebben, zal hij spreken.* Joh. XV: 7. *Indien gij in mij blijft en mijne woorden in u blijven, zoo wat gij wilt zult gij begeeren en het zal u geschieden.* Men ziet dat die nederige en getrouwe dienstknechten zelven ons dit zielkundig verschijnsel ophelderen, dat anders in ieder opzigt voor ons onbegrijpelijk zijn zou.

SCHRIFTELIJK ONDERWIJS DER APOSTELEN.

Jezus gaf, op het plegtig oogenblik van zijn heen-

gaan naar den hemel, aan zijne Apostelen den last: *onderwijst alle volken.* Dit was blijkbaar eene taak, welke de Apostelen zelven, in den korten loop hunnes levens, niet konden afdoen. Zij konden, met mondelijk onderwijs, zich slechts tot een bepaald getal van toehoorders wenden; en ondanks hunnen brandenden ijver was het getal dergenen, die op het einde der eerste eeuw van onze Christelijke jaartelling het woord des levens ontvangen hadden, klein, in vergelijking van diegenen, die nog onkundig waren van de waarheden des heils. Palestina, Klein-Azië, eenige bewoners van noord-Afrika, en van het westen en zuiden van Europa hadden zich onder de baniere des kruizes geschaard; het overige deel der wereld lag nog in afgoderij verzonken.

Als Tertullianus, in zijn vierde boek tegen Marcion, verzekert dat de Heere Jezus den Apostelen had opgedragen om Evangelieën te schrijven tot onderrigting der volken, dan geloof ik, dat hij zegt wat hij niet kan bewijzen, en dat de Evangelisten en Apostelen niet het bepaald bevel hebben ontvangen om hunne gedenkschriften, zoo als Justyn de martelaar ze noemt, uit te geven; gelijk de propheten den last ontvingen om ook schriftelijk tot Israël te spreken. Men kan in dit opzigt geen enkel stellig bevel aanwijzen. Maar de Apostelen zouden gemeend hebben niet aan den last huns meesters te hebben voldaan, als hun ijver zich slechts had bepaald tot de streeken, die zij hadden bezocht, en de overig deelen der wereld, ongelijk veel grooter dan die aan welken zij het Evangelie hadden gepredikt, door hen waren overgelaten geworden aan een meer onmiddelijk onderrigt of aan het

onderwijs uit de tweede hand. Daarenboven waren zij hartelijk bezorgd voor het heil van de toekomstige geslachten; ook aan dezen wilden zij het erfdeel vermaken der Goddelijke wijsheid, dat voor hunne tijdgenooten eene bron was geweest van vrede en een onderpand van zaligheid.

Vreezende voor onwillekeurige dwalingen en misschien wel voor kwade praktijken; vreezende voor de vooroordeelen en onkunde van den eenen, voor het bijgeloof van velen, voor de zwakheid van allen, oordeelden zij dat het noodzakelijk was om de feiten die, en het onderwijs dat zij mededeelden, in schrift te stellen. Nadat zij de christenen van hunnen leeftijd met levende stem hadden onderwezen, wilden zij dat er na hunnen dood duurzame gedenkteekenen zouden bestaan van hun werk op aarde en van de bediening, welke hun was toevertrouwd. Zij verbonden aan de feiten, in de Evangeliën verhaald, hunne algemeene of bijzondere openbaringen en lessen.

Zij schreven tot wederlegging van de dwalingen, die in de christelijke gemeenten insloopen. Zoo nam Paulus de pen op om den wille der gnostieken en der Joodsch-gezinde christenen, en ten einde de Romeinen en Galaten te waarschuwen tegen opvattingen en gebruiken, die, waren zij door den Apostel niet met wortel en tak uitgeroeid, de leer van Christus en hare geestelijke strekking geheel zouden hebben doen ontaarden. En, om dit in het voorbijgaan te zeggen, ik zie niet in, waarom, als de Apostelen, naar aanleiding van zulke omstandigheden, besloten aan de gemeenten te schrijven over de geloofs-en zedeleer, met het doel om haar te versterken, teregt te wijzen of te antwoor-

den; waarom, zeg ik, zij dan zouden zijn verstoken gebleven van eene hulp, die hun was beloofd *in alles wat tot de zaak der Godsdienst betrekking had.* Joh. XIV: 26. XVI: 13. Nu eens antwoordden zij door hunne brieven op der geloovigen aanvrage om hunne beslissing; dan gaven zij raad aan opzieners, die zij zelven aan het hoofd der gemeente hadden geplaatst; dan weder verhaalden zij de hoofdbijzonderheden van 's Heilands prediking en leven, opdat zijn kostbaar onderrigt niet mogt verloren gaan, opdat zij een tegenwigt mogten daarstellen tegen den slechten indruk, dien overdrevene of onechte verhalen maken konden, opdat zij berigten mogten aanvullen wier kennis den christenen noodzakelijk was om te beter den geest des christendoms te vatten en de wijsheid te waarderen van Hem, die zijn leven had gegeven voor zijne vrienden en voor de nakomelingschap van Adam, gelijk als zij was aan dezen, haren eersten vader. Die vrome lasthebbers van hunnen Goddelijken meester konden niet met gerustheid scheiden van de menschen, welken zij in last hadden te onderwijzen, vóór dat zij ten volle verzekerd waren dat de, in hunne trouwe handen gestelde, schat noch besnoeid, noch vervalscht, noch weggeworpen zou worden.

Het is waar onder de beloften van Jezus is geene stellige uitspraak te vinden, welke den Apostelen bijzondere hulpe toezegt bij het schrijven. Maar dat was ook niet noodig. Had Jezus hun zijnen Geest en zijnen bijstand beloofd, als zij geroepen zouden zijn om, met levende stemme, de volken van hunnen tijd te onderwijzen; hoe kan men beweren, dat Hij hun zijne hulp zal onthouden hebben, als zij het

van hunnen pligt rekenden, om de lessen, die zij, verlicht door Jezus geest, gegeven hadden, in schrift te stellen hetzij ten nutte van eene bijzondere gemeente, hetzij tot opbouwing en heil van alle christenen? Als zij schreven verkondigden zij het christendom even zoo zeer als wanneer zij spraken; de wijze, waarop zij hunne taak vervulden, verschilde slechts. Hoeveel zou de openbaring, die zij ons moesten bekend maken, voor ons in zekerheid, waardij en kracht verliezen, als zij slechts hulpe ontvangen hadden, wanneer zij mondeling onderwezen; en aan dwaling waren blootgesteld geweest, wanneer zij onderwezen op een afstand!

Paulus regtvaardigt onze zienswijze op dit punt. Als hij in het xv^de^ hoofdstuk van zijnen 1sten brief aan de Corinthiërs hun onderrigt omtrent de waarheid van 's Heilands opstanding, als een onderpand van onze opstanding uit de dooden, zegt hij: Ik maak u bekend het Evangelie dat ik u verkondigd heb, hetwelk gij ook aangenomen hebt, in hetwelk gij ook staat, door hetwelk gij ook zalig wordt. Ik heb u overgegeven hetgeen ik ook ontvangen heb, dat Christus gestorven is voor onze zonden naar de schriften enz. Blijkt daar niet uit, dat zijne brieven zijn de bevestiging en voortzetting van het mondeling onderwijs, dat hij hun had gegeven? Zijne redenen hadden tallooze menschen tot Christus gebragt, bezweken als zij waren voor de magt der waarheid, welke hij ontleende aan stellige openbaringen; en die openbaringen zouden, nu zij geschreven zijn, hare kracht en haar gezag verloren hebben! Waren zij eenvoudig aan het geheugen der Corinthiërs toevertrouwd geworden, zij

zouden waarschijnlijk niet tot ons zijn gekomen, of zij hadden voor het minst gevaar geloopen om bij de mondelinge overlevering hare geheele zuiverheid te verliezen.

Twee Apostelen en twee Evangelisten verhalen ons de voornaamste gebeurtenissen van 's Heilands leven, lijden en opstanding. De een zoo wel als de andere was tot die taak bevoegd; zij hadden de gaven des H. Geestes ontvangen en daarmede een Goddelijk gezag, dat er het gevolg van was. Marcus en Lucas, die men lager wil stellen dan de Apostelen, omdat zij niet tot den kring van dezen behooren, waren reisgenooten en medearbeiders van Petrus en Paulus, die het vermogen bezaten om de gaven van den Heiligen Geest mede te deelen. Men kan noch Petrus noch Paulus beschuldigen van onverschilligheid voor het werk, waaraan zij hun leven hebben gewijd en ten offer gebragt. Wie zal gelooven dat zij de beide Evangelisten geene deelgenooten hebben gemaakt van hun Goddelijk gezag? En wie zal stout genoeg zijn om het te beweren?

Het was reeds bij het leven der Apostelen de gewoonte, dat hunne brieven des zondags aan de gemeente werden voorgelezen. Dit maakte het meest stichtelijke deel der leerdienst uit. Naburige gemeenten deelden ze de eene aan de andere mede. Zulks is bewezen van den brief aan de Colossers, Coll. IV: 16, en van dien aan de Efeziërs, die een algemeene zendbrief was. De broeders deelden elkander het brood des levens mede, want zij hadden allen een even dierbaar geloof en dezelfde hoop. Als men een Evangelie of brieven van de Apostelen bezat, bewaarde

men ze met naauwgezetheid, men las ze, schreef ze over, vertaalde ze in andere talen; men beschouwde ze als het ware als eene erfenis van Christus, als een getuigenis van zijne liefde, als eene nieuwe proeve van de trouw zijner beloftenissen.

Als de Apostelen aan de gemeenten schreven, deden zij hun Goddelijk gezag gelden. I Corinth. V: 9—13 *verbiedt* Paulus de geloovigen om te eten met ergerlijke zondaars. Of daar nu gesproken wordt van het avondmaal of van gewone maaltijden, dat doet hier niets ter zake. Er is hier sprake van zijn Goddelijk gezag; men ziet dat hij er gebruik van maakt. II Corinth. XIII: 1, 2. *Ik zeg al den anderen dat*, zoo ik wederom kome, *ik hen niet zal sparen.* I Corinh. VII: 17. *Alzoo ordineer ik in al de gemeenten.* Aan de Thessalonicensen schrijft hij, II Thess. II: 15, *Houdt de inzettingen, die U geleerd zijn, het zij door ons woord, het zij door onzen zendbrief.* Daar maakt de Apostel geen onderscheid in zijn onderrigt, ofschoon de wijze, waarop hij hetzelve meedeelt, verschillend is. En waarom zou wat zij leeren, minder *Gods woord* zijn, als het wordt voorgedragen in woorden, die vervliegen, dan als het wordt voorgedragen in schrift, dat blijft? Dit kan niemand aannemen. Daarenboven, als de Apostelen schrijven, welken titel geven zij zich dan? Op welk gezag beroepen zij zich dan? I Pet. I: 1. Petrus *een Apostel van Jezus Christus* enz: Gal. I: 1. Paulus, *een Apostel, geroepen*, niet van menschen noch door een mensch, maar *door Jezus Christus en God den Vader.* Tot de Corinthiërs zegt hij, 1 Corint. XIV: 37: Indien iemand meent een propheet te zijn of geestelijk, die erkenne *dat het geen ik U schrijve des Heeren*

geboden zijn. Men ziet, de Apostelen beschouwen zich zelven als schrijvende de geboden van God en van Jezus Christus. 1 Cor. IV: 1. *Alzoo houde ons een ieder mensch als dienaars van Christus en uitdeelers der verborgenheden Gods.* II Corint. V: 20. *Het is als of God door ons bidt.*

Toen nu eenmaal de Apostelen hun onderwijs in schrift hadden gesteld, was het natuurlijk dat de eerste Christenen die schriften verzamelden; daar zij ze beschouwden als de uitdrukking van den wil des Heeren; en dat ze voor hen, hunne gezinnen en hunne gemeenten eene wet en een gezag waren, zooals de schriften des O. V. zulks waren voor de Joden.

Het was dan ook ten gevolge dier schriften, nagelaten door de eerste verkondigers van het Evangelie, dat de volken of christenen bleven of christenen wierden. Het was ter oorzake van de Goddelijkheid dier boeken, zoo als deze bewezen en erkend was, dat de keizers meenden, aan het Christendom den hartslag te geven, als zij de Christenen noodzaakten hunne boeken te verbranden; en, als wederkeerig de Christenen niet diep waren overtuigd geweest van het Goddelijk gezag dier boeken, zij zouden niet liever goed en bloed hebben opgezet, niet liever vaderland en magen en bezittingen hebben verlaten, dan den schat prijs te geven, waarin voor hen onsterfelijkheid en zaligheid was besloten.

De schriften der Apostelen werden met eerbied behandeld lang vóór dat de verzameling daarvan, zoo als wij die nu hebben, was tot stand gekomen; hetgeen dan ook zoo gemakkelijk niet ging, zoowel van wege den afstand der gemeente, die de eene of

andere dier schriften bezat; als van wege de moeijelijke gemeenschap in die dagen. Zij hadden een vrij wat hooger gezag dan die van iederen anderen leeraar, die niet even zóó verlicht was door den Heiligen Geest en niet even zóó deszelfs gaven genoot.

Ieder weet, dat de boeken des N. V. niet terstond geacht werden allen even hoog te staan en hetzelfde gezag te bezitten. Men maakte onderscheid tusschen algemeen als echt erkende en tusschen betwijfelde boeken. Men nam b. v. den eersten brief van Petrus aan, en opperde ten aanzien van den tweeden als mede ten aanzien van den brief van Judas en van de Openbaringen van Johannes, twijfelingen; hoedanigen daaromtrent dan ook nog niet zijn uit den weg geruimd. Zelfs de Evangelieën zijn niet van allen aanval bevrijd gebleven. Intusschen, als wij eenig verschil in kleinigheden voorbijzien; die dan nog van dien aard zijn, dat zij geene punten van wezenlijk belang en vooral in geenen deele de leere des heils betreffen; dan ademen die boeken allen denzelfden geest, komen in de hoofdwaarheden volmaakt overeen en beoogen hetzelfde doel.

Maar ik ga nog verder. Als eens eene vijandige kritiek van de lijst onzer heilige boeken alle die schriften schrapte; wat wel niet gebeuren zal; en zij liet ons maar alleen b. v. het Evangelie van Johannes benevens zijnen eersten brief en eenige brieven van Paulus, ik betuig dat dit aan de hoofdzaak niets zou afdoen. Als maar de schriften, die ik daar noemde, echt zijn, geene hoofdwaarheid zou voor ons verloren wezen; wij zouden er de Christelijke openbaring voldoende uit kunnen kennen; deze zou er hare waarde

om behouden. Ja, hoe betreurenswaardig het verlies ook zijn zou der Evangeliën van Mattheus, Marcus en Lucas, der brieven van Petrus en anderen; de ontfermende raad van onzen hemelschen Vader tot zaligheid van onze zielen, het bewonderenswaardig middel dat Hij gekozen heeft om ons daarvan te verzekeren, de waarheden, welke wij te gelooven, de pligten, die wij te beoefenen hebben, zouden daar even helder voor onze oogen staan, en evenzeer het uitvloeisel zijn van het hoogste onbetwistbare gezag.

Vermits de volledige verzameling van onze heilige boeken wat laat tot stand kwam, zou het eene tegenstrijdigheid zijn, als wij in de schriften der oudste kerkvaders, Apostolische vaders geheeten, getuigenissen vonden voor de Goddelijke ingeving van geheel het N. T.; aangezien deszelfs deelen toen nog niet waren bij één gevoegd tot één geheel. Maar wat men verwachten mag, wat men verwachten moet en wat in de daad plaats heeft, is dit: dat die oudste kerkvaders de vermaningen en de onderwijzingen, die zij geven aan hen, aan wie zij schrijven, gronden op plaatsen, ontleend aan de heilige boeken, die in hunne handen waren gekomen.

In de eerste eeuw onzer Christelijke jaartelling beroept Clemens de Romein zich op het onderwijs van Paulus, als op een gezag boven tegenspraak verheven en erkend door hen, tot wie hij spreekt. Dit gezag is hem hoofdbewijs, hij eindigt met de woorden des Apostels; als of de Corinthiërs, die Paulus brieven in hunne vergaderingen lazen, zich aan zijne uitspraak volstrekt moesten onderwerpen. Leest, zegt hij, den brief van den zaligen Paulus! Wat

schrijft hij u volgens den geest der waarheid? Hij schrijft u over zich zelven, over Cephas, over Appollos, „omdat gij met elkander in twistinge waart." Hij maakt ook nog eene toespeling op 1 Cor. xv: 20, op de opwekking van Jezus uit den dood.

In diezelfde eeuw gebruiken Hermas en Ignatius uitdrukkingen, ontleend aan de Evangeliën, den brief aan de Romeinen en dien aan de Efeziërs. Ook zinspeelt Ignatius menigmaal op den brief van Paulus aan de Corinthiërs en op den eersten brief van Petrus. Ignatius schrijft aan de Romeinen: „ik beveel u niet, zoo als Petrus en Paulus deden." En op eene andere plaats: „versterkt u in de leere van den Verlosser en de Apostelen." Men kan gelijksoortige opmerkingen maken ten aanzien van den brief aan Diognetes, waarvan de schrijver onbekend is. Polycarpus maakt gedurig toespelingen op de schriften der Apostelen, hij haalt ze dikwijls aan en noemt ze: *de heilige schriften* of *de godspraken van den Heer*. Hij spreekt van eene verzameling van Evangeliën en apostolische brieven, die hij zamenvoegt met de wet en de propheten. Als hij de Evangeliën aanhaalt, dan drukt hij zich aldus uit: *de Heer zegt*.

Justinus, die dertig jaren later schreef dan Polycarpus, verzekert dat de heilige schrift, dat de leer des Verlossers geschikt is om hen te verschrikken en te overtuigen, die van den regten weg zijn afgedwaald, en dat zij, die er aan vasthouden, eene zalige rust genieten. Het Evangelie aanhalende zegt hij tweemalen: „Er staat geschreven." Hij verhaalt: „dat des zondags „de bewoners der dorpen en van het land zich verza„melden in dezelfde plaats, en dat men daar las: de

„*boeken der Apostelen en de schriften der propheten.*" Hij stelt op ééne lijn het O. T. en de schriften der Apostelen.

Theophilus van Antiochië erkent het Evangelie van Johannes en voegt er deze woorden bij: „Johannes, „behoorende tot hen, die den Heiligen Geest had- „den, zegt ons, dat het Woord was in den beginne." Hij spreekt van Paulus en van zijn *Goddelijk woord;* en bij hem staan de schrijvers des N. T. gelijk met die des O. T.

Irenaeus brengt zóó vaak hulde aan het Goddelijk gezag der heilige schrijvers, dat het overbodig is eenige plaatsen af te schrijven. „De schriften" zegt hij, „komen van het Woord van God en van zijnen „Geest." Hij noemt ze *Goddelijke schriften, Goddelijke uitspraken, schriften des Heeren.* Hij erkent dat de Evangelisten zijn aangedaan met kracht uit de hoogte, en dat zij volkomene kennis hebben gehad van wat noodig was om hunne Evangeliën op te stellen. „Petrus „en Paulus," zegt hij, „hebben de kerk gegrond- „vest; Marcus, een leerling en tolk van Petrus, „heeft in schrift gebragt wat Petrus hem heeft ge- „leerd; Lucas, een leerling van Paulus, heeft ons „het Evangelie overgeleverd, dat zijn meester hem „had gepredikt; en Johannes, de leerling des Heeren, „die in zijn schoot lag, heeft zijn Evangelie geschre- „ven gedurende zijn verblijf te Efeze."

Clemens van Alexandrië, die op het einde der tweede eeuw leefde, erkent voor echt vier Evangeliën, en de meeste brieven der Apostelen. Hij noemt de boeken des N. T. *heilige schriften, schriften door God ingegeven.*

Tertullianus geboren te Carthago omtrent het jaar 160, erkent ook vier Evangeliën: en die, welke geschreven zijn door Marcus en Lucas, hebben in zijn oog hetzelfde gezag als die van Mattheus en Johannes. „Zij waren medgezellen der Apostelen," deze titel schijnt hem voldoende, om er hun Goddelijk gezag uit af te leiden. Van de schriften sprekende zegt hij: „Wij voeden ons geloof, wij verheffen onze hoop door het heilige woord." Hij erkent de Handelingen der Apostelen en de meesten der brieven van Paulus.

Zoo is het ook ten aanzien van Origenes, Hieronymus en Augstinus.

Het tijdvak dat wij doorliepen was rijk in geschriften over de Evangeliën. Die arbeid bewijst welk eene hooge waarde de Christenen stelden in onze heilige boeken, zij beschouwden ze als regel der kerke.

Maar, zegt men mogelijk, de kerkvaders, wier woorden gij aanhaalt, bewijzen wèl de echtheid der boeken, welke zij aanhalen, maar zij bewijzen er de ingeving niet van. Wij stemmen ook toe, dat de meeste van die boeken echt zijn, maar wij ontkennen dat hunne schrijvers Goddelijke ingeving hebben genoten.

Brengt dan hunne echtheid hunne ingeving, dat is hun Goddelijk gezag, niet mede? Is de ingeving niet het middel en de grond van dat gezag? Mij dunkt, het toestemmend antwoord op deze vragen vloeit logisch voort uit de schriftuurplaatsen, die ik heb aangehaald voor het Goddelijk gezag der Apostelen van Jezus. Men kan in de daad niet toegeven, dat die menschen, welke Jezus heeft verëerd met

zijn vertrouwen en met zijne liefde; dat die menschen, die zich uitgeven voor zijne gezanten, bekleed met zijne magt en belast met zijne bevelen; dat die menschen, die spreken, die beloven, die dreigen, die onderwijzen in den naam en op het gezag van Jezus Christus; dat deze, zeg ik, niet door Hem zouden zijn geholpen, ondanks de stellige beloften des meesters en hunne eigene herhaalde betuigingen. En hoe toch den eerbied, dien men voor hen zegt te hebben, hoe dien te verëenigen met de logenstraffing van hunne eigene getuigenissen? Men losse mij dit raadsel op. Als ongeloovigen de grondslagen ondermijnen van het Goddelijk gezag der Apostolische schriften, menschen dus die den tempel der Godsdienst wel wilden omverhalen zonder één' steen op den anderen te laten; dan bedroeft men zich: zij kwijten zich van eene droevige taak, doch zij handelen overeenkomstig hunne beginselen en — men begrijpt hen; maar als godsdienstige menschen, als dienaren van Jezus Christus, als leeraars, die zich beroemen op hunne regtzinnigheid, als deze verzekeren dat de Opperste herder der kerk niet bewaard heeft tegen wezenlijke dwaling hen, die Hij had aangewezen tot zijne gezanten, dat Hij hen niet heeft bijgestaan, niettegenstaande Hij hun bevolen heeft zijne leer en zijne liefde tot de menschen aan de wereld bekend te maken, dan verklaar ik dat zulks mij voorkomt als onbegrijpelijk, zonder doel maar — niet zonder gevaar.

NOODZAKELIJKHEID VAN EEN GODDELIJK GEZAG.

Ik herinner dat hier volstrekt geene spraak is van een despotiek gezag, dat den mensch van zijne geesteswerkzaamheid berooft en hem in ijzeren boeijen slaat. Het protestantismus heeft eerbied voor het verstand en den wil van zijne belijders, maar er moet toch een regel wezen; men kan niet buiten eene wet; en die wet is: het woord van God, het Evangelie.

Hoewel van Jezus hand niets tot ons is gekomen; (de Heer zelf zal wel niets van zich zelven of van zijn onderrigt hebben opgeteekend;) moesten echter de woorden van Hem, die sprak zoo als nooit eenig mensch, bewaard worden tot onderwijzing en opbouwing van alle christenen in alle eeuwen. Een uitsluitend mondelijk onderrigt had gevaar geloopen om bedorven te worden en verloren te gaan. Het was aan de ooggetuigen of aan hunne medehelpers, opgekweekt in hunne school, overgelaten om in geschrifte te brengen de voornaamste trekken uit 's Heilands openbare leven zoowel als de waarheden des geloofs en de voorschriften der zedekunde die Hij had voorgedragen. Vermits nu deze openbaringen en deze voorschriften zoo gewigtig waren, dat hemel en aarde beiden, om ze eene goede opname te verzekeren, waren in beweging geweest; een beeld dat in zich sluit en ons voor den geest brengt de voorspellingen der propheten, de zending van Jezus Christus, haar doel, zijne wonderen en alles wat Hij leerde en deed

tot zaligheid van menschen; daarom, zeg ik, is het niet denkbaar dat God zal hebben toegelaten, dat deze zoo kostbare openbaring reeds van het begin af, en dus in hare bron, verminkt zou worden, en dat de mannen, welke Jezus boven anderen had uitverkoren, om haar aan de menschen mede te deelen, zelve in dwaling zouden vallen en anderen daarin medeslepen. Immers ware er dan blijkbare tegenstrijdigheid tusschen het doel, dat God wilde bereiken, en de middelen, die Hij daartoe bezigde. Voorzeker dat ware Hem beschuldigen van gebrek aan voorzienigheid of aan magt.

Het Evangelie staat in het allernaauwst verband met de zaligheid onzer zielen en ons toekomstig eeuwig lot; daarom is het noodzakelijk dat wij van de waarheid van hetzelve de volkomenste en ontwijfelbaarste zekerheid hebben. Maar men verzwakt, men schokt die zekerheid, als men het Goddelijk gezag van het N. T. en van deszelfs schrijvers ondermijnt.

Waarheen moet ik mij wenden om die openbaring, welke allen om het zeerst verheffen, regt te leeren kennen? Ik vind haar alleen in het N. T. Als ik mij kan verlaten op de beloften van Jezus en op de betuigingen van zijne Apostelen, dan ben ik zeker dat ik de openbaring heb en alles weet wat God van mij eischt tot mijne zaligheid. Dan spijt het mij minder dat ik den Heiland zelven niet heb mogen hooren, en dat ik geen tijdgenoot ben geweest van zijne Apostelen, want zij leeren mij wat ik noodig heb te weten en te doen; ik ben volkomen gerust, ik geef mijne toestemming aan wat zij verzekeren, ik ontvang hunne teregtwijzingen met welgevallen, ik leg mij toe

NOODZAKELIJKHEID VAN EEN GODDELIJK GEZAG.

Ik herinner dat hier volstrekt geene spraak is van een despotiek gezag, dat den mensch van zijne geesteswerkzaamheid berooft en hem in ijzeren boeijen slaat. Het protestantismus heeft eerbied voor het verstand en den wil van zijne belijders, maar er moet toch een regel wezen; men kan niet buiten eene wet; en die wet is: het woord van God, het Evangelie.

Hoewel van Jezus hand niets tot ons is gekomen; (de Heer zelf zal wel niets van zich zelven of van zijn onderrigt hebben opgeteekend;) moesten echter de woorden van Hem, die sprak zoo als nooit eenig mensch, bewaard worden tot onderwijzing en opbouwing van alle christenen in alle eeuwen. Een uitsluitend mondelijk onderrigt had gevaar geloopen om bedorven te worden en verloren te gaan. Het was aan de ooggetuigen of aan hunne medehelpers, opgekweekt in hunne school, overgelaten om in geschrifte te brengen de voornaamste trekken uit 's Heilands openbare leven zoowel als de waarheden des geloofs en de voorschriften der zedekunde die Hij had voorgedragen. Vermits nu deze openbaringen en deze voorschriften zoo gewigtig waren, dat hemel en aarde beiden, om ze eene goede opname te verzekeren, waren in beweging geweest; een beeld dat in zich sluit en ons voor den geest brengt de voorspellingen der propheten, de zending van Jezus Christus, haar doel, zijne wonderen en alles wat Hij leerde en deed

tot zaligheid van menschen; daarom, zeg ik, is het niet denkbaar dat God zal hebben toegelaten, dat deze zoo kostbare openbaring reeds van het begin af, en dus in hare bron, verminkt zou worden, en dat de mannen, welke Jezus boven anderen had uitverkoren, om haar aan de menschen mede te deelen, zelve in dwaling zouden vallen en anderen daarin medeslepen. Immers ware er dan blijkbare tegenstrijdigheid tusschen het doel, dat God wilde bereiken, en de middelen, die Hij daartoe bezigde. Voorzeker dat ware Hem beschuldigen van gebrek aan voorzienigheid of aan magt.

Het Evangelie staat in het allernaauwst verband met de zaligheid onzer zielen en ons toekomstig eeuwig lot; daarom is het noodzakelijk dat wij van de waarheid van hetzelve de volkomenste en ontwijfelbaarste zekerheid hebben. Maar men verzwakt, men schokt die zekerheid, als men het Goddelijk gezag van het N. T. en van deszelfs schrijvers ondermijnt.

Waarheen moet ik mij wenden om die openbaring, welke allen om het zeerst verheffen, regt te leeren kennen? Ik vind haar alleen in het N. T. Als ik mij kan verlaten op de beloften van Jezus en op de betuigingen van zijne Apostelen, dan ben ik zeker dat ik de openbaring heb en alles weet wat God van mij eischt tot mijne zaligheid. Dan spijt het mij minder dat ik den Heiland zelven niet heb mogen hooren, en dat ik geen tijdgenoot ben geweest van zijne Apostelen, want zij leeren mij wat ik noodig heb te weten en te doen; ik ben volkomen gerust, ik geef mijne toestemming aan wat zij verzekeren, ik ontvang hunne teregtwijzingen met welgevallen, ik leg mij toe

op hunne voorschriften, ik laaf mij aan hunne lessen. Maar als men mij tracht wijs te maken dat geene bovennatuurlijke tusschenkomst hen bewaard heeft tegen alle dwaling; als ik, hetgeen zij mij verzekeren, moet betwijfelen; als ik het kan tegenspreken; als het N. T. voor mij geen Goddelijk gezag meer is, wat wordt er dan van de verzekerdheid der waarheid? Waar blijft de zegen der openbaring, als deszelfs predikers, dorpelingen, tolbeambten, handwerkslieden, schippers, visschers als zij waren, aan hunne eigene onkunde zijn overgelaten geworden? Waarom zal ik hen erkennen voor mijne meesters? Ik heb altoos met Paulus gedacht, als God zijnen schat had neergelegd in zulke aarden vaten; dat dit geschied was opdat het blijken zou, dat diezelfde schat van God afkomstig was, *opdat de uitnemendheid der kracht zij Godes en niet uit menschen* II Cor. IV: 7. En indien, ondanks de onzekerheid, waarin het stelsel, dat ik bestrijd, mij zou dompelen, de schriften der Apostelen mij medesleepten, mij door hunne kracht ontzetteden, mij door hunne schoonheid bekoorden; zoodra hun woord niet meer *Gods woord* is, worden hunne onderwijzingen wijsgeerige lessen, die ik kan aannemen of verwerpen, al naar het mij goeddunkt. Waarom zou ik de voorkeur geven aan de lessen der zonen van Zebedaeus, ongeletterde leerlingen van Jezus, boven die van den geleerden Plato, bewonderd door alle eeuwen, wien de oudheid den titel gaf van den Goddelijke, en wiens schriften de schoonste uitdrukkingen en de verhevenste ideën bevatten? Als de Apostelen geen Goddelijk gezag meer hebben, dan kan ik niet meer zeggen: Er staat geschreven; dan

sta ik tegenover dezelfde raadsels, als welke de wijsgeeren der heidenen bezig hielden, zonder ze te kunnen oplossen. Het is waar, ik heb iets meer dan zij om ze te kunnen ontknoopen; maar als dat meerdere alleen van menschen komt dan ben ik toch niet zeker of ik ze ontcijferd heb of niet; ik dobber altoos in twijfel en onzekerheid.

Daarenboven is het noodzakelijk, dat het N. T. Goddelijk gezag hebbe, zal anders de openbaring zelve voor ons eene openbaring blijven. Ik heb gezegden van Jezus en van zijne Apostelen aangehaald, waaruit blijkt dat zij elkander wederzijdsch Goddelijk gezag toekennen; als men dit gezag omverstoot dan stelt men de Apostelen zoo laag, dat zij niet meer zijn de onvermijdelijke tusschenpersonen tusschen Jezus en de menschen. Als men mijn vertrouwen in de werktuigen, die Christus gekozen heeft, aan het wankelen brengt, dan brengt men ook aan het wankelen het vertrouwen dat ik in Christus zelven stel en in zijne openbaring. Heb ik tot leeraars menschen die feilbaar zijn en zwak, zoo als alle andere menschen, dan weet ik niet meer of zij mij den Heer regt en juist voorstellen; dan maak ik er mij ongerust over dat zij van zooveel, als de Heer in drie jaren gesproken heeft, volstrekt niets zeggen; dat zij zwijgen van zulk eene aanmerkelijke menigte feiten van Hem, dat Johannes zelf, zij het dan ook in Oostersche overdrijving, verzekert: als zij allen waren opgeteekend de wereld zou de menigte van boeken niet kunnen bevatten. Ben ik dan wel verzekerd dat zij geene allerbelangrijkste karakteristieke gebeurtenissen, geene hoofdleeringen hebben overgeslagen, en dat zij altoos

het beste en voornaamste hebben opgeteekend van zijn onderwijs dat zij zelve noode begrepen? Zij behartigen, zeggen zij, het ééne noodige, namelijk, de eeuwige zaligheid mijner ziele; zij wijzen mij den weg aan, dien ik gaan moet, wil ik mijn leven niet verliezen; maar als zij hebben kunnen dwalen, als zij zich zelven hebben kunnen misleiden, wie verzekert mij dan dat zij mij die zaligheid in haar waarachtig licht hebben voorgesteld; dat zij hunne lessen niet met Joodsche of andere valsche denkbeelden hebben vermengd; dat zij mij mijne taak niet gemakkelijker of niet moeijelijker hebben voorgesteld, dan zij wezenlijk is? Wie verzekert mij dan, dat de ontferminge Gods zóó groot is, als zij mij haar voorstellen, en dat ik, hunne voorschriften volgende, mij niet zal bedriegen in wat voor mij het gewigtigste is, in mijne pligten, in het gevaar waaraan ik blootsta, in de kans op zalig worden, in de verwachtingen die ik koester? Wie kan mij dan verzekeren dat ik de innigste gedachte ken en den waarachtigen wil van *den getrouwen en waarachtigen getuige?*

Met zulke twijfelingen weet ik niet meer wat te gelooven; mijne angst verdubbelt; het is nu niet meer de ingeving alleen die mij ontvalt, het is de geheele bediening der Apostelen; het zijn hunne verzekeringen, hunne raadgevingen, hunne bevelen. Zelfs de openbaring zelve ontvalt mij; ik heb geene zekere kenmerken meer, waaraan ik haar kan onderkennen; het gebouw heeft geen' grondslag meer, het wankelt; en de genade van God, die de wereld zóó lief had dat Hij haar Zijnen zoon gegeven heeft, verliest hare waarschijnlijkheid, hare vrucht en hare waarde.

Onze zwakheid en afhankelijkheid maken insgelijks een Goddelijk gezag noodzakelijk. Indien wij, om den wille van onze wereldsche belangen, teregtwijzing en raad vragen aan hen, die wij het meest ons vertrouwen waardig keuren, hoeveel te meer hebben wij raads- en leidslieden noodig in wat betreft de godsdienst en onze eeuwige belangen; want ons verstand en ons geweten kan, ten aanzien van deze gewigtige en ingewikkelde aangelegenheden, dwalen of wèl geheel zwijgen. Ik val niet laag op beide deze heerlijke gaven Gods; ik wil ook het tafereel onzer zedelijke verdorvenheid niet te hoog kleuren. God beware mij dat ik die twee lichten, door de hand Gods zelve in ons ontstoken, zou miskennen; maar ik aarzel toch niet te betuigen dat zij tot eene volkomene kennis der genoemde aangelegenheden onvoldoende zijn, en dit zal men mij wèl niet tegenspreken. Ik heb de ondervinding van veertig eeuwen voor mij om mijne betuiging te bevestigen en om de noodzakelijkheid te bewijzen van Goddelijke hulp en bijstand, zullen onze godsdienstige denkbeelden juist en voor een zedelijk leven bruikbaar zijn. Welke valsche ideën heeft men zich niet gemaakt van God, van de schepping, van de voorzienigheid! wat al twijfelingen, wat al dwalingen over onze ziel, haar wezen, hare bestemming! welk eene onkunde om de Goden te verzoenen en hen zich goedig en genadig te maken! wat bijgeloof, wat buitensporigheid, wat dwaasheid! Tusschen de schitterendste lichtstralen van het genie der grootste wijsgeeren spelen, als zwarte schimmen, hunne vooroordeelen, twijfelingen, vreeze. Plato zelf belijdt zijne onkunde omtrent de gewigtigste aangele-

genheden, en verklaart dat eene openbaring van den hemel noodzakelijk is, zullen de verkeerde denkbeelden en de duisternis, die over dingen verspreid zijn, bij welke de mensch het meeste belang heeft, worden opgeklaard en verdreven. Jezus is gekomen om die openbaring te geven: ja, maar als zij, die haar aan ons hebben overgebragt, feilbaar waren, hoe kan ik dan vertrouwen in haar stellen!

Wij kunnen niet nalaten om aan te merken dat zij, die het Goddelijk gezag onzer heilige boeken verwerpen, aan ons verstand en geweten zelfgenoegzaamheid toekennen in zaken, de godsdienst betreffende. (Hoe dit te rijmen zij met hunne meening aangaande 's menschen algeheele zedelijke verdorvenheid, mogen zij zelve uitmaken). Zij maken zich zelve tot regters van den bijbel, en beslissen wat men kan aannemen, wat beter ware verworpen te worden: zij kennen zich het regt toe om zelve te bepalen wat geldig, wat Goddelijk zij in zijn onderigt; niet de menschelijke rede moet zich meer buigen voor den bijbel. Maar de bijbel voor de rede; die rede roept den bijbel voor hare balie en verhoort en vonnist hem. Maar als het waar was dat de mensch het Christendom zoo gemakkelijk in zich zelven kon vinden, dan was er geene openbaring noodig geweest; de loop der jaren, de vooruitgang in kennis waren dan voldoende geweest om hem die inlichtingen te geven, aan welke hij behoefte had. In de daad. Als er geen Goddelijk gezag is, dan worden ons instinct en onze veranderlijke indrukken de scheidsregters op geheel het Godsdienstig gebied. Hoe kan men toch zoo wonderlijk onze dwaalzucht, onze onbe-

stendigheid, onze behoefte aan leiding en besturing miskennen? o, hoeveel dieper is onze vrede, hoeveel hooger onze christelijke blijdschap, als wij schuilen onder de vleugelen van onzen Hemelschen Vader; als, met behoud van onze vrijheid, ons verstand en geweten zich kunnen stellen voor het woord van God, getrouw ons overgebragt, om daaruit lessen te putten, zich er aan te onderwerpen en er zich met zekerheid aan over te geven en zich op te verlaten!

Ja, het Christendom is de godsdienst der vergiffenis en der hope, de godsdienst der zwakken, der ootmoedigen, der verslagenen van harte. Ik onderschrijf van ganscher ziele deze woorden van een' Christen: „Er is slechts één geloof; het is dat, wat verlangt „en zucht; wat weent en honger heeft; dat der armen „van geeste; dat van den tollenaar, geknield in het „stof van den tempel; dat van den kranke, die beeft „als hij het kleed van Jezus aanraakt; dat van de „zondaresse, die de voeten des Meesters nat maakt „met de tranen van haar berouw. De Eeuwige is „nabij den verslagenen en gebrokenen van harte."

Ik vraag aan hen, die Hem deze hulde toebrengen en de aangehaalde woorden tot de hunne maken, of het zegel der Goddelijkheid, dat op het Evangelie is gedrukt, in strijd is met dit geloof en deszelfs hartverheffende bedeeling? Zal de zondaar minder het gewigt van zijne schuld gevoelen en de noodzakelijkheid, den zegen der vergiffenis, en het gewigt der christelijke zaligheid, als hij door dankbaarheid geleid wordt aan de voeten van Hem, die al zijn twijfel heeft weggenomen en gezorgd heeft dat zijn geloof kan rusten op eene rots?

Maar als ons vertrouwen in de predikers des Evangelies niet onbegrensd is, als zij door geene hand uit den hemel zijn geleid geworden; als zij een enkel gewigtig punt der leer, welke zij mij moesten openbaren, vergeten of voorbijgezien hebben; als zij waarheden die in verband stonden met de zaak, welke zij met mond en pen moesten verbreiden, hebben overgeslagen; in één woord als zij zich hebben kunnen vergissen in een onderwijs, dat met hunne vroegere vooroordeelen en met hun vorig geloof in strijd was; een onderwijs lijnregt inloopende tegen hunne gewone opvatting en ver verheven boven hunne bekrompenheid; dan kan ik mij niet aan hen overgeven zonder achterdocht; dan kan ik niet, zoo als zij willen en doen, *schade en drek achten* wat op de wereld meest begeerlijk is, om den wille der kennisse van Jezus Christus, van zijn regt op mij, van zijne weldaden en van de pligten, die daaruit natuurlijk voortvloeijen. Philip. III: 8. Hoe zal het bij mij worden: *ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij* Gal. II: 20; hoe zal ik elke begeerlijkheid kruisigen, als ik niet overtuigd ben dat de stem, die mij daartoe oproept, Gods stemme is, en niet de zwakke stem van geringe Gallileërs? Als ik weet dat God mij roept, zoo als Hij eertijds Samuël riep in het heilige, dan aarsel ik niet te antwoorden: *zie, hier ben ik, Heer! spreek, want uw knecht hoort;* dan neem ik met vertrouwen de plegtige verzekeringen aan, wier diepte alleen de Geest Gods kan doorgronden, dat *het een getrouw woord is dat Jezus Christus in de wereld is gekomen om de zondaren zalig te maken* 1 Tim. I: 15; dat *er geene verdoemenis is voor degenen, die*

in Christus Jezus zijn' die niet wandelen naar het vleesch maar naar den Geest; Rom. VIII: 1. dat *wij weten dat Hij, die den Heere Jezus heeft opgewekt, ook ons door Jezus zal opwekken;* II Cor. IV: 14 dat *wij allen moeten geopenbaard worden voor den regterstoel van Christus;* 2 Cor. V: 10. dat *de regtvaardigen gaan zullen in het eeuwige leven;* Matth. XXV: 46. Is dat het woord van God, dan heb ik moed en volharding; mijne dankbaarheid vermeerdert, mijn ijver ontgloeit, mijn geloof leeft en mijne hoop wordt niet beschaamd.

Als wij derhalve behoefte hebben aan een Goddelijk gezag, waarom geeft men zich dan toch zoo veel moeite en zorg om een vertrouwen aan het wankelen te brengen, dat zich oplost in de gezegendste uitkomsten en waarin volstrekt geen gevaar steekt? Voorwaar, men moet daarvoor wel duchtige reden hebben, en de tegenwerpingen tegen onze stelling moeten wel gewigtig wezen.

Wij willen dit onderzoeken; wij willen hooren wat zij, die onze meening omtrent een Goddelijk gezag bestrijden, ons zeggen.

Zouden de Apostelen de lessen van Jezus aan ons overbrengen, daartoe waren de gewone natuurlijke middelen voldoende; men behoeft zijn toevlugt niet te nemen tot bovennatuurlijke.

De waarheden der Godsdienst verliezen haren invloed, als men ze grondt op een gezag van buiten af.

Christus dringt zich niet op; hij onderwerpt den mensch aan Hem door de magt der waarheid, niet door die van het gezag.

Als men een Goddelijk gezag aanneemt, dan mis-

kent men Christus Geest en stelt in deszelfs plaats de doode letter.

Waar men een boek invoert dat geheel en al wet is, daar kweekt men verdeeldheid en vermeerdert de secten.

Laat ons zien.

I. De natuurlijke middelen waren voor de Apostelen voldoende.

De Apostelen beroepen zich meermalen op de natuurlijke middelen, die hun ten dienste stonden. Waarom niet? Zij hadden oogen en ooren; zij dachten na naar de mate van hun verstand. Als Johannes spreekt van den krijgsknecht, die met eene speer stak in Jezus zijde, zoo dat er bloed en water uitkwam, voegt hij er bij: *die het gezien heeft, heeft het getuigd en zijne getuigenis is waarachtig; en hij weet dat hij zegt hetgeen wat waar is, opdat ook gij gelooven moogt.* Joh. XIX: 35. Als hij Hoofdst. XXI eenige gesprekken mededeelt, welke door Jezus met zijne Apostelen zijn gehouden, zegt hij, vs. 24: *deze is de discipel, die van deze dingen getuigt en deze dingen geschreven heeft, en wij weten, dat zijne getuigenis waarachtig is.* Eindelijk: hij begint zijnen eersten brief met deze woorden. *Hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze oogen, hetgeen wij aanschouwd hebben en onze handen getast hebben van het woord des levens — dat verkondigen wij U.* Derhalve, de Apostelen beweren niet dat zij van natuur zijn veranderd; dat behoefde ook niet. Gebeurtenissen zoo buitengewoon als die, welke hun verstand hadden bezig gehouden en hunne harten geroerd, gedurende 's Heilands omwandeling en lijden, moesten met on-

uitwischbare trekken in hun geheugen gegrift staan. Maar de natuurlijke middelen zouden niet altoos voldoende zijn geweest om hen hunne taak goed te doen vervullen. Als zij de kleinste bijzonderheden en de gesprekken, die gedurende drie jaren waren voorgevallen en gevoerd, moesten mededeelen en teruggeven, dan konden zij daaromtrent zich toch wel vergissen en dwalen. En wie zal ons zeggen dat zij niet werkelijk gedwaald hebben; als ten minste Jezus hen niet boven gewone getuigen heeft bijgestaan? Nu eens geven zij bevelen en zij straffen de overtreders; dan deelen zij de gaven des Heiligen Geestes mede en zijn oorzaak van wonderbaarlijke bekeering; engelen beschermen hen, en zij zelve wekken dooden op. Op een anderen tijd beven voor deze visschers, regters op hunne zetels, en vorsten op hunne troonen. Hoe kan men deze gebeurtenissen als waar aannemen en dezelve tevens allen als gevolgen van natuurlijke middelen voorstellen bij menschen, in wie alles bovennatuurlijk is, hunne tegenwoordigheid van geest, hunne magt, hunne kennis van het menschelijke hart, hunne zelfopoffering, hun heldenmoed?

Als wij het oog slaan op de leerstellige schriften, op de brieven, welke de Apostelen bestemden of voor geheele gemeenten of voor bijzondere personen, dan doet zich, om den wille van deze vooral, de noodzakelijkheid van een Goddelijk gezag gevoelen. Zij verhalen nu niet meer gebeurtenissen, die zij met hunne zintuigen hadden waargenomen; zij moeten het verstand verlichten, verhelderen, verheffen; het harte ombuigen van hen, aan wie zij schrijven. Zij spreken van geloof, van deugd, van zalig-

heid, van eeuwigheid: zij spreken van God en Zijn gebod; zij eischen inspanning en opoffering; zij gaan nog verder, zij leggen den raad van God bloot; zij ontsluijeren verborgenheden, die gaan boven hun verstand, boven het onze, boven dat van alle menschen; zij ligten van tijd tot tijd het floers op dat de toekomst bedekt om ons met heiligen moed te vervullen; en het onderwijs, dat zij ons geven, kan hun alleen medegedeeld wezen door Goddelijke openbaringen; want zij hadden er niets van begrepen toen de mond des Goddelijken meesters hetzelve voordroeg. En niet zijn heengaan, niet hun alléén-zijn onder onverzoenlijke vijanden had hen kunnen ontmoedigen? Neen! Hoort wat de oorzaak was van de verandering die in en met hen plaats greep. Als zij iets verhalen, *dan geeft de geest het hun dat uit te spreken.* Hand. II: 4. Als zij onder elkander iets beslissen dan schrijven zij: *Het heeft den Heiligen Geest en ons goedgedacht.* Hand. XV: 28. Als zij hetzelfde volk, dat hun vroeger schrik had aangejaagd, onderwijzen, zeggen zij: *de Heilige Geest is over ons uitgestort gelijk gij nu ziet en hoort.* Hand. II: 33. Het Pinksterwonder heeft hen verlicht en bemoedigd. Zij aarzelen niet om er zich op te beroepen, tegen over de verzamelde menigte: *Deze Jezus, de beloften des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van den Vader, heeft die nu uitgestort.* Als ongeloovigen, die de wonderen ontkennen, ook het Goddelijk gezag verwerpen, dan zijn zij consequent; maar die over het algemeen de wonderen erkennen moesten toch het meest-noodzakelijke wonder niet loochenen.

II. De waarheden van de Godsdienst verliezen

van hare kracht als men ze grondt op een gezag, dat haar van buiten af aankomt.

Deze tegenwerping is geen axioma; zij behoorde integendeel wel degelijk bewezen te worden. Zoo als zij daar ligt verwondert het mij, dat zij uitgaan kan uit den mond van hen, die het N. T. zoo hoog verheffen, ofschoon zij het een zuiver-menschelijk boek noemen. Mijne rede beweert juist het tegenovergestelde van de hunne; de mijne zegt mij dat de waarheid niet van hare kracht verliezen kan, omdat zij eene Goddelijke getuigenis vóór zich heeft; zij leert mij dat deze getuigenis de magt, welke de waarheid in zich zelve heeft, niet kan verzwakken; ik begrijp dus de tegenwerping niet.

In plaats van de beide krachten tegenover elkander te stellen laat ik ze in elkander opgaan, de inwendige kracht, die de waarheid des N. T. oefent op het geweten, en de uitwendige kracht, die van buiten af tot het geweten spreekt. Doch — is het wèl waar dat men het aan het geweten der menschen moet overlaten om de waarheid te erkennen en in zich op te nemen? Het is mogelijk, het is zelfs waar van sommige, volstrekt niet van alle menschen. Als het geweten sluimert of slaapt, als het doof blijft voor de stem der waarheid, heeft dan hij, die wenscht hetzelve wakker te maken, die aan de bekeering van zijnen broeder arbeidt, niet een krachtiger middel en beter kans van slagen wanneer hij spreekt in den naam en op gezag van God, dan wanneer hij het laat aankomen op den invloed van zijn eigen woord, die weldra magteloos of lastig wordt; of wanneer hij geene andere beweegredenen kan aanvoeren dan de

voortreffelijkheid van zijne lessen? Er zijn niet zoo heel veel Christenen, die schoonheidsgevoel genoeg bezitten om het heerlijke der evangelische waarheden te vatten en in zich op te nemen; er zijn protestanten, die zich beklagen niet te weten wat zij gelooven moeten, die eene zekere regelmaat wenschelijk achten, maar haar in het protestantismus niet voldoende aangegeven vinden. Ik bid u, wat zal aan die allen overblijven als gij aan den bijbel zijne straalkrans ontneemt? Wat zult gij, hun het Goddelijk gezag des bijbels ontnemende, hun daarvoor in de plaats geven? Den historischen Christus? Maar zie, men valt ook hem aan. Strauss staat in de verte. Weldra blijft ons van den Heer niets meer over, dan eenige mythen. De menschen hebben er behoefte aan, dat een Goddelijk gezag hun te hulp kome, om hun sluimerend geweten wakker te schudden, om hun zedelijke veerkracht te schenken, om hen te vertroosten, om hun de magt der waarheid te wettigen. Dat Goddelijke gezag is — het N. T., is de bijbel.

III. Christus dringt zich niet op; hij onderwerpt den mensch aan zich door de magt der waarheid, niet door de magt des gezags.

Welk mensch van gezond verstand kan denken aan eene overheersching der rede in zaken van Godsdienst. De bijbel is geen moker, die de denkbeelden in het verstand inhamert en de gevoelens in het hart indrijft, gelijk men eene wig drijft in een boomtronk. Het Evangelie is eene wet der vrijheid, Jac. 1: 25; het sleurt den mensch niet mede; het wijst hem vriendelijk den weg aan en overreedt hem dien te bewandelen; alles in hetzelve is waar, goedig, heilig. Ieder

sluite zich aan dat deel der schrift, wat met zijnen geest en aanleg het meest in harmonie staat; dat is een regt van de Christelijke vrijheid. Als krachtvolle gemoederen het liefst de brieven van Paulus bestuderen en zijne magtig-aangrijpende redeneerkunde bewonderen; als gevoelige zielen meer beminnen den Apostel, dien Jezus lief had, en zich beter vinden kunnen in de uitstortingen van zijn gevoelvol harte; als zij, die bovenal gesteld zijn op een eenvoudig en praktikaal Christendom, bij voorkeur den brief van Jacobus verkiezen, wel nu, wat kan dat schelen? Niet een van deze schrijvers, of hij leert ons de waarheden ter zaligheid en leidt ons tot den Verlosser en vereenigt ons met Hem, als de rank met den wijnstok. Hun aller woord is levendig en krachtig en *scherpsnijdender, dan eenig tweesnijdend zwaard, en gaat door tot de verdeeling der ziele, en des geestes, en der zamenvoegselen, en des mergs; en is een oordeeler der gedachten en der overleggingen des harten.* Heb. IV: 12.

Een tyranniek gezag, ik stem het volmondig toe, zou eene tegenstrijdigheid wezen en geen doel treffen. Bedroevend tevens zou het wezen, als een uitwendig gezag ingang wilde verschaffen aan eene Godsdienst, Gode onwaardig en den mensch niet nut. Maar als geen van deze bezwaren aanwezig is; als een boek, zoo als het N. T. beroep doet op 's menschen vrijheid, verstand, medewerking, in één woord op alles, wat in hem menschelijk is; als er volmaakte éénheid is, in wat dat boek hem leert en beveelt, en in wat rede en geweten hem doen gevoelen dat waar en goed is, waar blijft dan de kracht der gemaakte te-

genwerping? Hoe kan het vereenigd gebruik van verschillende middelen schadelijk zijn? Hoe kan het Goddelijk gezag, den bijbel toegekend, aan den invloed der waarheid of aan de magt des woords, iets ontnemen? Hoe! mijn geloof aan Gods eigenschappen, aan de onsterfelijkheid mijner ziele, aan de vergiffenis en de zaligheid in Jezus Christus, zou zijne verzekerdheid verliezen, omdat God zelf zich verwaardigd heeft die hoofdwaarheden te waarborgen; omdat de menschen, die mij haar mededeelen in hunne schriften, zulks gedaan hebben met de hulp des Heiligen Geestes? Hoe is het mogelijk, dat in die waarborging een beletsel kan gelegen zijn òf tegen het in zich opnemen, òf tegen het beoefenen van het geloof? Ik voor mij zie er integendeel eene beweegrede in tot toestemming, tot geloof, tot vertrouwen; — en ik hoop dat ik hier velen aan mijne zijde heb.

IV. Als men een Goddelijk gezag aanneemt, dan miskent men den geest van het Evangelie, en stelt in deszelfs plaats de doode letter.

Na de verklaringen, die ik heb gegeven, en de bijzonderheden waarin ik getreden ben, zal wel niemand meer beweren willen, dat ik de letter des Evangelies stel boven deszelfs geest. Deze tegenwerping kan dan ook slechts die wijze van Goddelijke ingeving betreffen aan welke men vroeger vasthield, maar welke nu bijna niet één geleerd voorstander meer vindt; en die ik om deze reden dan ook niet behoef te bestrijden. Maar waartoe die tegenwerping, ontleend aan het misbruik dat men kan maken van de letter? Voor alle soort van boeken geldt de waarheid: de letter doodt, maar de geest maakt levend. Men moet aan den zin hechten

en dien opvatten; want de zin drukt de meening des schrijvers uit. Derhalve, als ik zeg dat aan de Apostelen bovennatuurlijke hulp is beloofd en bovennatuurlijke hulp is verleend, dan is het de zin van het Evangelie, dien ik wilde waarborgen. Wat wij het meest noodig hebben te kennen is: de geest der openbaring. Ik wil geen blind geloof; ik denk er niet aan om de strekking van een hoofdstuk of van een Evangelie afhankelijk te maken van een enkel vers of van eene enkele uitdrukking. Het gezag, dat ik bedoel en dat ik met blijdschap erken, is dàt, hetwelk mij de zekerheid geeft, dat het Evangelie en de openbaring van Jezus Christus getrouw tot mij is overgebragt; zoo dat ik zeker ben, verlicht te zijn door het licht, dat de Goddelijke meester op aarde heeft laten schijnen, en dat niets op de wereld mij de gewisheid kan ontnemen dat ik de lessen bezit, die uit zijn' Goddelijken mond zijn uitgegaan, en welke de Apostelen hebben opgeteekend op de eenvoudige maar verhevene bladzijden van het N. T.

V. De invoering van een boek, dat wet en regel zijn moet, vermenigvuldigt de secten.

Men spreekt van secten. Het zij mij geoorloofd daaromtrent iets in het midden te brengen. Wie nederig is, die zal er nooit aan denken om te gelooven dat hij alleen de waarheid bezit, om zich af te zonderen van zijne broederen, om niet met hen God te willen aanroepen in hetzelfde heiligdom; en dat alles omdat zij omtrent sommige plaatsen der Schrift eene andere meening hebben, omdat zij sommige punten van de leer der zaligheid anders opvatten. Als men waarlijk een Christen is bidt men met allen, die zich

buigen voor den Vader der menschen, met allen die Hem liefhebben, en men laat zich daarvan niet terughouden door eenig verschil van opvatting. Er komt een tijd, waarin men medelijdend zal grimlagchen bij de gedachte dat menschen, die zich niet voor onfeilbaar durfden uitgeven, toch weigerden Gode te danken voor zijne weldaden en zijn' zegen af te smeeken over hen en de hunnen, met de zulken die — niet alle hunne uitleggingen beämen. En dan — wat maken zij zich eene begoocheling! Eene éénigheid des geloofs, zoo als zij zich die denken, kan niet bestaan.

Wat betreft het denkbeeld: dat de invoering van een boek, 't welk wet moet zijn, de godsdienstsecten vermenigvuldigt, ik beken dat ik op die tegenwerping niet verdacht was. Ik begrijp haar niet, ten zij dat zij terug sla op de ingeving der letter. Als men meent dat het kleinste woord, de minste lettergreep van onze heilige boeken is voorgezegd, is ingegeven geworden; dan kan men er toe komen om zich rekenschap te geven van iedere kleinigheid, om gewigt te hechten aan de juiste beteekenis van het minst-beteekenende versje; en deze rigting, meegebragt bij de verklaring van moeijelijke schriftuurplaatsen, kan de geesten tot verschillen leiden, waaruit secten ontstaan. Maar menschen, die tot deze rigting neigen en die, om den wille van eene verschillende verklaring, de nederigheid met voeten treden, en de liefde welke het Evangelie voorschrijft; zulke menschen zullen aan hunnen smaak den vrijen teugel vieren, hetzij men het Goddelijk gezag des bijbels aanneme, hetzij men hetzelve verwerpe; zij zijn overheerscht door den hoogmoed, door stijfzinnigheid,

door de zucht om opspraak te maken, door — al de togten die onzer brooze natuur aankleven.

Een positief en begrensd gezag, zoo als wij het verstaan, strekt tot vermindering der verschillen tusschen de Christenen, in plaats van tot vermeerdering; omdat het zich partij stelt tegen ieder uiterste en omdat het ons leert ons te onderwerpen aan het onderwijs, dat ons van boven, d. i. van God gegeven is. Als men zonder leidraad, zonder evenwigt, zonder steunpunt, zonder regel is; dan is men gelijk aan een luchtbal, men drijft op allerlei wind van leering en is een speelbal van allerlei stormen. Vrijheid wordt dan losbandigheid; de vreemdsoortigste meeningen worden dan geheiligde leerstukken; men streeft er naar om zijne begrippen, zijne verklaringen ingang te verschaffen, en de kerk van Christus, reeds zoo droevig verbrokkeld, is een tafereel van onophoudelijke worsteling. Het tegendeel heeft plaats als men buigt voor een, met regt geëerbiedigd, gezag; als men stilstaat voor den slagboom: *er staat geschreven;* als men aan woeste hartstogten, aan ijdele inblazingen, aan strafbare begeerten den niet te overschrijden grenspaal tegenstelt van een boek, bestemd om onze hartstogten te regelen en onze begeerten te heiligen. Voorzeker dat is het beste middel om te veel afdwaling te beletten; en om ons eene wijze gematigdheid te doen inachtnemen.

Wij willen ook *onze rede en ons geweten* raadplegen, gelijk dezulken eischen die het Goddelijk gezag bestrijden; wij willen ze raadplegen, beiden tevens verlichtende door het licht des Evangelies. Wij willen dat Evangelie meer leeren kennen, in de heilige

overtuiging dat deszelfs onderwijs komt van Hem, die weet *wat maaksel wij zijn*, en die harmonie heeft daargesteld tusschen dat onderwijs en de zuivere uitspraken van die rede en van dat geweten; en hoe meer wij deze gaven in ons zullen hebben gereinigd en geheiligd, des te meer zullen wij in staat wezen om de aanlokkelijkheid der Schriften te proeven en hare schoonheid te smaken. Overtuigd dat de Apostelen de getrouwe tolken zijn geweest van eene Hemelsche openbaring; overtuigd dat zij noch zich zelven hebben kunnen bedriegen noch ons in dwaling leiden, omdat zij tot leidsman hadden den Heiligen Geest, dien Jezus hun beloofd had; willen wij hun gezag erkennen, den weg volgen, dien zij ons aanwijzen, en ons met elkander vereenigen in liefde door den band des vredes; als die weten dat het ons niet minder voegt elkander lief te hebben dan een levendig geloof te bezitten en belijders te zijn van de waarheid.

GEVOLGEN, VOORTVLOEIJENDE UIT DE ONTKENNING VAN HET GODDELIJK GEZAG DES N. T.

Ik kan mij niet ontslaan van een gevoel van diepe droefheid, als ik zie uit welk oogpunt hoogleeraren, predikers van het Evangelie en toekomstige bedienaren van hetzelve den bijbel beschouwen, voor welken

zoo vele geslachten diepen eerbied hebben gekoesterd, welken zoo vele heilige mannen beoefend hebben als het woord van God, welk boek zoo vele zondaars heeft teruggeleid tot hunnen Hemelschen Vader en zoo vele verslagene zielen heeft opgebeurd en vertroost. Zij zien in de Schrift niets anders: dan „eene ge-„schiedenis, door eenige getuigen verhaald. De bij-„bel is een middel tot kennis, eene oorkonde van „Gods openbaring, eene prediking zonder gezag; de „Apostelen hebben geene meerdere ingeving gehad dan „wij; zij waren gelooviger en heiliger dan wij; maar „in hunne schriften zijn vele dwalingen, onnaauw-„keurige aanhalingen, gewaagde stellingen. Jezus „zelf heeft vele dingen, van geschiedenis, oudheid-„kunde enz. niet geweten; allen hebben eene massa „godgeleerden ballast, die men over boord moet „werpen enz." Ik schaam mij voort te gaan. Ik verbeeld mij dat ik voor mij zie de Levieten des Joodschen volks, belast om de wet van Mozes te doen in eere houden. Zie, zij naderen den Hoogepriester, zij ontnemen hem zijn ephod, zijn borstlap, zijn tulband; zij ontdoen hem, stuk voor stuk, van zijne priesterlijke versierselen en van al de teekenen van zijne waardigheid; zoo gehavend zenden zij hem de straat op en — verzekeren hem ophoudelijk van zijn' invloed en van hunnen eerbied.

Weet ge wat gebeuren zal? Als men den bijbel zal hebben vernederd, als het N. T. geen heilig boek meer zal zijn, als het niet meer zijn zal *het woord van God*, de bewaarder van zijne bevelen, de weerschijn van zijn wil, maar eenvoudig een boek zoo als ieder ander; dan zie ik slechts drie uitwegen voor

hen, wier geloof men zal hebben geschokt, het mysticismus, het catholicismus, het ongeloof.

I. Men ontdekt reeds sporen van mysticismus in de eerste woorden van hen, die het stelsel verdedigen dat ik bestrijd. Zij omschrijven het geloof aldus: „De „vereeniging der ziel met de waarheid; de vereeniging „der ziel met het voorwerp des geloofs: men moet „zich met Christus en zijn werk in rapport stellen „door middel van het geloof, en niet met zijn per„soon en werk door middel van de Heilige Schrift; „men baadt zich in de uitvloeijingen des eeuwigen „levens, die van Hem afstralen. Het geloof is eene „mystieke daad, alle Godsdienst is mystiek, het ge„heele Christendom is mystiek. Er is eene Godde„lijke bezieling, eene openbaring van den Heiligen „Geest in ons, die wij zelven voelen als wij het „Evangelie lezen; er is als eene stemme Gods in „ons binnenste. Als wij het Goddelijk gezag des „bijbels verwerpen, nemen wij niets van buiten af in „ons op, dan hetgeen zich aan ons mededeelt door „eene betooning van geest en kracht; men gelooft „de leerstukken der Godsdienst niet, vóór dat men „ze ontdekt op den bodem van zijn hart enz.

De strekking van het stelsel is duidelijk genoeg. Zij was een der gevolgen die men niet kon ontwijken, zoodra men den grondslag van het geloof ondermijnde en met eene enkele pennestreek de wet vernietigde voor welke men zich vroeger boog. Als men den vrijen teugel viert aan verbeelding en gevoel; (onwaardeerbare en edele gaven voorzeker, maar die men toch op den stang moet houden uit vreeze voor gevaarlijke zijsprongen;) dan geeft men zich over

aan indrukken van het oogenblik, veranderlijk en vlugtig als zij zijn, en men loopt gevaar van af te dwalen. Hoort, hoe die Godgeleerden, van wie ik spreek, het heilzame gezag der Apostelen verkleinen en hun de Goddelijke ingeving ontnemen, om die eindelijk geheel aan zich zelven toe te schrijven." „Petrus, Paulus en Johannes," zeggen zij," hebben „niets bijzonders ontvangen; zij zijn, niet meer dan „wij, door hunnen meester bevoorregt geworden; „Als wij ooit voor den regter geroepen werden, om „den wille der Godsdienst, de Geest zou ons ook te „spreken geven, wat wij zeggen moesten." Zij beweren in één woord eene ingeving van iedereen. En als hier nu nog maar sprake was van menschen met vromen zin en vrome bedoelingen, zoo als zij zijn die zulk eene taal voeren, dan ware het gevaar minder groot; hun hart en hun verstand zou aan den rand des afgronds eene staketsel plaatsen; maar, ziet gij daar die kranke hoofden wel met hunne schemerbeelden; ziet gij die hoogmoedigen met hunne voorgevens; ziet gij die eerzuchtigen en bedriegers met hunne misleidingen; ziet gij dien langen sleep van visioenen, droomerijen, verschijningen, nachtelijke toespraken; ziet gij die bijgeloovigen met hunne onbekookte begrippen, hunne vrees, hunne spookverschijningen? Wat zullen deze? Welhaast zullen allen, ja allen Goddelijke ingeving genieten, behalve de Apostelen en de apostolische mannen, tot welken de opgewekte Jezus gezegd heeft: *ontvangt den Heiligen Geest, den Geest der waarheid die in U woont, en die met U zijn zal.* Zij ten minste gaven bewijzen, dat eene Goddelijke kracht in hun werkte; terwijl men

nu een ieder op zijn woord zal moeten gelooven, die maar zegt: ik heb ingeving, wij hebben haar. Overal zult gij een Goddelijk gezag vinden behalve in het boek des levens.

II. De Roomsch-Catholieken en hunne dagbladen blazen triumf over dezen aanval op het Goddelijk gezag des N. T. Zij ontveinzen noch hunne vreugd noch hunne verwachtingen. Zij spreken van verwoestingen, die wij aanrigten; van tegenstrijdigheden, die wij toelaten; van inconsequentie, waaraan wij schuldig staan. Zij spotten met een Protestantismus dat uitloopt op eene algeheele leervernietiging, en zetten de deur hunner kerke wagenwijd open voor de zulken die behoefte gevoelen aan leiding en aan Goddelijk gezag. Aangezien het N. T. het eenige Goddelijke gezag is dat de Protestanten aannemen, en dat zij zelven nu omverwerpen, blijft er niets anders over, zeggen zij, dan onze kerk, die duurzaam is en altoos dezelfde.

Er zou tegen het beweren van de onveranderlijkheid der Roomsche kerk nog al zoo het een en ander te zeggen wezen en menige daadzaak kunnen worden overgesteld; doch ik kan daarover bij deze gelegenheid niet handelen; ik verwijs alleen maar naar de geschiedenis.

Het is echter daarom niet minder waar, dat de christenen behoefte hebben aan een voorschrift, dat hen verhindert om op dwaalwegen af te wijken; en dat de heilige Schrift, die het woord van God bevat, tot hiertoe geweest is en altoos blijven moet onze voorgangster en leidsvrouw. Ik vraag bij mij zelven: waarom wil men haar toch verstooten? Er zijn zoo vele protestanten, die, van wege het gevoel van

hunne kleinheid, hunne eigene onkunde wantrouwen en opzien tegen de verantwoordelijkheid die op hen rust. Wij verwijzen hen *naar de wet en het getuigenis*, het mag ons gelukken hen gerust te stellen door hun te toonen, dat het Evangelie in al onze behoeften en nooden voorziet; dat het ons regels voorschrijft voor alle omstandigheden des levens; dat het ons niet verlaat in de angstvolle ure des doods; dat God, ons op deze aarde plaatsende, waar tegenspoed en zonde ons bespringen, ons een kompas heeft gegeven, naar hetwelk wij onzen koers kunnen rigten, en dat ons op den regten weg kan brengen, en een staf om ons te ondersteunen. Maar als men nu het eenige gezag, dat aan die kleinen, onkundigen als zij zijn, (en behoort hier niet toe de meerderheid der geloovigen?) als men, zeg ik, nu aan dezen het eenige gezag, dat zij hebben, ontneemt; dan zullen zij ongerust worden, zij zullen zoeken naar een steun in hunne zwakheid, naar een leidsman in de donkerheid, waarin zij rondtasten; zij zullen zich begeven onder de hoede van diegenen, die zich aanbieden om hen te leiden en die hoog opgeven van hun onfeilbaar gezag. Dan vermeerderen de puseyisten, niet slechts in Engeland, maar overal waar men het weldadige Goddelijke gezag van onze heilige boeken gelieft af te wijzen.

In de daad, als de schrijvers der heilige boeken hebben gedwaald, als men hun de buitengewone hulp, welke zij verzekeren gehad te hebben, ontneemt; dan zijn hunne schriften niets meer dan een deel der overlevering, die naar mate zij korter bij of verder af staat van de gebeurtenissen, welke zij verhaalt, naar

die zelfde mate minder of meerder aan dwaling is blootgesteld; en dan, overlevering om overlevering, is de Roomsche kerk in haar goed regt, als zij der hare de voorkeur geeft. Petrus en Paulus zijn dan voor ons niets meer dan Hermas, Clemens de Romein Ignatius, Polycarpus en zoo vele anderen. Staan in hunne schriften dwalingen naast kostbare waarheden, wat is waarheid? wat is dwaling? Op den afstand waarop ik sta van de gebeurtenissen en zaken, die zij bevatten, kan ik de tarwe niet van het onkruid onderscheiden; ik word verlegen, radeloos; nu verlaat ik eene kerk, waarin geene verzekerdheid hoegenaamd te vinden is, waar men staat op een' ondermijnden grond, en ik geef mij over aan leidslieden die verzekeren dat zij staan op eene rots; die omtrent niets in het onzekere zijn, die niets afbreken, en die, aan de overleveringen der Apostelen, die van tallooze wijze leeraren toevoegen. Tot nog toe hebben wij tot hen gezegd: gij stelt menschelijke overleveringen gelijk met een Goddelijk gezag. Als men ons dat gezag ontneemt, welk wapen blijft ons dan over?

De Roomsche schrijvers gaan met stilzwijgen de waarheden voorbij, welke alle onze kerken even goed aannemen als zij, maar geven hoog op van wat zij onze voortdurende ontkenningen noemen. Wat zij onze ontkenningen noemen komt voor hunne rekening; men kan de lijst er van nog vrij wat langer maken, want hij is dezelfde met dien der nieuwigheden en dwalingen, welke hunne vaders in de kerk hebben ingevoerd, sedert de regering van Constantijn den Groote tot aan het pausschap van Leo X; nieuwigheden en dwalingen zoo aanmerkelijk, dat zij de

hoofden der kerk te Rome er toe hebben geleid om den bijbel als een gevaarlijk boek te plaatsen op den lijst der verboden boeken. Het gevaarlijke van dat boek zat daarin, dat het de oogen opende aan onpartijdige lezers, die, bevindende dat het onderwijs des bijbels verschillend, soms zelfs in strijd was met dat van de roomsche kerk, door daadzaken zouden zijn overtuigd geworden, dat die kerk ontaard was van het oorspronkelijke Evangelie, en dat de Protestanten van die ontaarding waren teruggekomen en zich hadden gegrond op het onderrigt en de voorschriften van mannen, die Goddelijke ingeving genoten. Zoo lang wij ons gronden op *het woord van God*, zijn wij magtig tegenover de Roomschen, die er den geest van veranderen en er vele voorschriften van omkeeren. Dan is de keuze tusschen Goddelijk gezag of dat van eene kerk, die schendige handen slaat aan den den bijbel, voor ons niet twijfelachtig. Het gebod van Jezus heeft dan in ons oog meer gezag, dan de eerzuchtige maar krachtelooze wil en de heerschzuchtige besluiten van een' Gregorius VII, of een' Innocentius III, enz. Maar als dat gebod, waarvoor wij het hoofd buigen, en waarnaar wij onzen wil voegen, niets meer is dan eene onzekere overlevering, van welke wij bewijzen kunnen dat zij misstellingen en dwalingen bevat, dan gewint het catholicismus en versterkt zijne gelederen met wat het protestantismus verliest. In plaats van een positief gebod hebben wij dan, om aan de roomsche kerk tegen over te stellen, niets anders dan eene breekbare rietstaf. Ik kan mij het handgeklap en de triomfzangen der roomschen voorstellen, toen het stelsel werd opgeworpen dat, als

het ingang vond, hun zulk schoon spel moest geven; vooral als zij deze woorden konden aanhalen door sommigen van onze leeraars uitgesproken:

„Het protestantismus kan niet langer hetzelfde „bastaardstelsel blijven wat het tot nog toe was:"

„Onze leeftijd gevoelt, dat hij de waarheid niet „heeft."

„De bijbeldienst is eene dwaling der Godgeleerd„heid en een ongeluk voor de kerk."

Een ongeluk!! Heviger tegenstand tegen de Goddelijke ingeving laat zich niet denken. De roomschen moesten wel stumpers wezen, als zij van zulke stellingen geen' ophef maakten; maar zij hebben daarom toch het regt niet, om aan allen te verwijten wat slechts sommigen doen en wat wij met al de kracht van ons geloof verre van ons werpen.

III. Als de roomschen hunne verwachting, dat hunne zaak eindelijk zal zegevieren, mede gronden op het stelsel, dat ik daarom bestrijd omdat ik terug beef voor de gevaren waarmede het ons bedreigt; koesteren dan deszelfs verdedigers geene vrees, dat tegen hunne bedoelingen; die ik evenwel volstrekt niet verdenk; koesteren zij, zeg ik, geene vrees dat de ongeloovigen partij zullen trekken van het buitensporig toegeven op zulke gewigtige punten, als de protestantsche godgeleerden altoos hebben gemeend te moeten vasthouden? Die verdedigers herinneren mij eene ongelijksoortige zaak, maar welke hier een vergelijkend beeld kan wezen. De graaf van Artois, later Karel x, leverde, zoodra hij in 1815 den voet op Franschen bodem gezet had, met een enkel woord, aan de verbondene mogendheden, al de vestingen

over, die aan den Rhijn Frankrijk omgaven en verdedigden. Zullen onze mannen, als zij al de toegangen tot de stad hebben opengesteld, als zij de wallen hebben geslecht en de muren afgebroken, zullen zij dan de stad zelve nog kunnen verdedigen en behouden? „Het is onmogelijk," zeide J. J. Rousseau, „dat een boek, zoo verheven en zoo eenvoudig tevens, „het werk zij van menschen." Tot dusverre hadden geleerden en onkundigen uitgeroepen: „Dat is het „boek des levens, dat is het werk Gods!" en bedienaren des Evangelies maken er zich een pligt van om te antwoorden: „Dat boek is het werk van men„schen." Maar hebben zij wel op de gevolgen gedacht, die uit hun stelsel voortvloeijen? Hebben zij het regt om zich te verwonderen of te beklagen, als de ongeloovigen in hun vuistje lagchen en blij zijn, omdat hunne reijen worden verbreed door de aanwinst van nieuwe medestanders? „Wij hadden," zeggen zij, „wèl gelijk dat wij niets gelooven wilden. „Het blijkt nu, dat alles, wat men ons voorpraatte „in de school, op de catechisatie, in de preek, onwaar „en schadelijk is. Nu zijn het geene encyclopedisten „meer die ons bijstaan; die heeren zijn dood; neen! het „zijn kerkelijke personen, die het volmaakt met ons „ééns zijn. Zij verwerpen de uit- en inwendige be„wijzen voor het Goddelijk gezag: zij zeggen: wat „is de ingeving van een boek, waarin men vraagt „om zijne perkamenten en om zijnen mantel, en „waarin men zijne vrienden en kennissen een groet „brengt? Aangezien er ook valsche wonderen zijn, „hoe kan men ze onderkennen van de ware? De „schrijvers des N. T. waren Joden, die zich niet

„hebben kunnen ontdoen van den invloed der over-
„leveringen hunnes volks, men vindt ze in hunne
„boeken terug; de vertalingen zijn gebrekkig; de
„afschrijvers hebben fouten kunnen begaan; er zijn
„vele verschillende lezingen, er zijn leerstellingen die
„met elkander verschillen, en tusschen welken men
„niet weet eene keuze te doen. Ieder, die zijn
„stelsel wil handhaven, beroept zich op de Schrift.
„Wat is leer in de Schrift? Waar eindigt de
„leer? Waar begint de geschiedenis? Men moet aan
„kinderen den bijbel niet in handen geven." enz.

He! dat is volmaakt ons stelsel, zeggen de ongeloovigen, en daarom verwerpen wij het Christendom. Maar waarom blijven die heeren dat Christendom dan nog aanhangen en prediken? — Als zij de geschiedenis lezen van de boetvaardige zondaresse of de gelijkenis van den verloren Zoon, dan verzekeren zij dat zij gevoelen, dat alles daarin waarheid is; maar zij voegen er dadelijk bij, dat zij het niet daarom voor waar houden, omdat het in den bijbel staat; volstrekt niet! maar omdat hun Christelijk zelfbewustzijn er hun de waarheid van waarborgt; zij hebben dat alles zelven ondervonden. — Wij hebben het niet ondervonden; ons gevoel en ons zelfbewustzijn waarborgen niet alzoo. Laat ieder gevoelen en ieder ondervinden voor zich; dat is wèl; maar wie zal beslissen bij verschil? Die heeren hebben bij zich zelven uitgemaakt dat aanhalingen uit den bijbel geen gezag hebben. Wij gunnen hun hun geloof, zij zijn daaromtrent vrij; maar wij zijn ook vrij, en wij blijven bij onze ongeloovigheid aan hunne meening; alleenlijk oordeelen wij dat wij consequenter zijn dan zij. Wij geven de

hoop niet op, van hen nog eens onder onze bondgenooten te zullen tellen, en wij wachten op hunne versterking, die, blijkens den aanval, dien zij nu op ons doen, niet gering zal wezen.

Ziet daar de gevolgen, welke ik vrees dat voort zullen vloeijen uit het verzet tegen het Goddelijk gezag der heilige schrift. Helaas! Er is bij ons al geen geloof te over; men had beter gedaan als men den troffel had ter hand genomen en cement had aangebragt om het gebouw der Godsdienst te herstellen; dan den moker om het te sloopen. De Zoon des menschen als hij zal gekomen zijn, zal hij ook geloof vinden op aarde? Bedroevende vraag! Zou onze eeuw bestemd zijn, om haar in ontkennenden zin op te lossen? Neen, honderdmaal neen. Mijn geloof staat vast, ik verwacht betere dingen.

Als men de aanvallen nagaat, die het christendom heeft te verduren gehad van Pilatus dagen af tot nu toe; dan ontdekt men eene hand uit den hemel, die hetzelve beschermt. Op het oogenblik van zijne wording reeds trachtte men het te doen ontaarden, en er eene Joodsche secte van te maken. Toen het dit gevaar te boven was, toen de tempels der heidenen begonnen ledig te staan en de leer des kruises haren invloed openbaarde, werd het vervolgd door de Romeinsche keizers. Gevangenis, verscheurend gedierte in het renperk, marteling en dood wachtten hen, die aan den Christus getrouw bleven. Sedert de vierde eeuw, toen het Evangelie werd beschermd door de zelfde keizershand, die het vroeger had willen vernietigen, wierd het ten prooi aan gevaren, niet zoo in het oog loopende, maar daarom niet minder heilloos.

De geest des Evangelies werd miskend; men hechtte groot gewigt aan speculative vraagstukken, en men vergat voor hen de hoofddeugden des Christens: de liefde en de nederigheid. De menschen haatten en verdoemden elkander. Tot wie Jezus gezegd had: *Hebt elkander lief, gelijk ik u heb lief gehad*, die grepen naar de wapenen, om elkander te dooden en wel — omdat de één een' wat tweezinnigen tekst anders opvatte dan de andere.

Weldra wilde de kerk van Rome over alle andere kerken heerschen, en, als vaste eeuwige waarheden, de besluiten harer bisschoppen doen doorgaan. Voor de roerende eenvoudigheid van eeredienst in de vroegste kerk, stelde zij een sleep van heidensche plegtigheden in de plaats: wie zich opvolgers noemden van arme visschers, zoo als de Apostelen waren, beklommen een troon, droegen een driedubbele kroon, vermenigvuldigden de uitwendige kerk-plegtigheden, maar vergaten het wezen des christendoms, de geestelijke Godsdienst van een gebroken maar dankbaar harte.

In de middeleeuwen was de onkunde groot en het bijgeloof ten hoogsten top geklommen; het N. T. werd verdrongen door de legenden van heiligen; en de misbruiken, al gaande weg meerder en grooter wordende, losten zich eindelijk op in eene gewettigde, geregelde en publieke verkooping van aflaatbrieven; men vergaf de zonden aan hen die goud gaven. Als de gemoederen, lang ingehouden, eindelijk vol, klaagden over schandaal en ergernis, dan werden zij, die zich aan de besluiten van Paus en concilie niet onderwierpen, overgegeven aan de inquisitie en eindigden zij hun leven op den brandstapel. De her-

vorming stelde paal en perk aan deze voortgaande verbastering van het christendom, aan die ergerlijke tooneelen. Men wilde wèl, maar men kon niet haar licht in bloed smoren.

De achttiende eeuw zag eene geheel andere zamenspanning zich regelen; geleerden vereenigden zich om Jezus Christus van den troon te werpen en zijne kerk omver te halen. Na hen traden anderen op, die ook op hunne beurt weer een uiterste voorstonden. Zij wilden dat het Christendom bestaan zou in in de belijdenis van de leerstukken, waarover anderen niet regtzinnig dachten. Het gevolg, om dit in het voorbijgaan op te merken, het gevolg hiervan was dat voor goddeloos werd uitgekreeten een ieder, die meende dat het geloof niet was: een leerstelsel geformuleerd door menschen, maar vereeniging met Christus en gehoorzaamheid aan zijne geboden.

In onze dagen scheen men terug te komen tot gezonder denkbeelden; men begon het Evangelie te beschouwen minder als een onderwijs, dat zich vooral wendt tot het verstand, dan wèl als een vriendelijke raad, die zich aangenaam maakt aan het geweten en het hart van den Christen. Maar zie dàar staan Hervormden op, die zeggen dat het Evangelie geen Goddelijk gezag heeft en dat het N. T. bloot een menschelijk boek is; het heeft, zeggen zij, geene andere waarde dan eene historische; het heeft geen meer gezag dan ieder ander boek; het bevat geene getuigenis door den Eeuwige bezegeld; het is geene rots, waarop men zich zonder vrees verlaten kan.

Mijn God! wat moet er worden van dezen aanval? Doch laat de Christen gerust wezen. Hij, die het,

door de golven van den Nijl bedreigde, wiegje van Mozes beschermde, om den tijdelijken verlosser der Hebreën uit te redden; Hij, die in eene stal de kribbe bewaakte van den Vorst der menschen en der engelen, van den Verlosser aller volken, Hij zal ook zijn Evangelie wel weten te beschermen en te doen zegepralen. Het Evangelie, dat zoo geheel beantwoordt aan de innigste behoeften van het menschelijke hart; dat tot hem spreekt van vrede en zaligheid; dat hem vergezelt van zijn wieg af tot zijn graf; dat hem staande houdt onder de woedende stormen des levens en dat aan de duisterheid en de verzuchtingen dezer wereld, de helderheid en de onuitsprekelijke vreugde des toekomenden levens overstelt: het Evangelie, dat de geloovigen inlicht omtrent hunne gebreken, dat hun de ernstige stem der waarheid doet hooren, terwijl het hun vriendelijk de hand toereikt om hen op te beuren en te geleiden; het Evangelie, dat den zondaar roept, dringt, uitlokt, dat tot hem spreekt met uitlokkende liefde, maar te gelijk met magt om hem tot zich zelven te brengen en te behouden; dat Evangelie zal altoos onze hoogverëerde gids wezen. De zwakke stem der Apostelen zou niet door de eeuwen zijn doorgedrongen, als zij niet de trouwe weerklank ware geweest van de stem des Zoons van God. Hij alleen, beeld des onzienelijken Gods, wiens geliefde Hij was, Hij alleen kon, toen Hij deze aarde verliet, dit troostwoord achterlaten: *In het huis mijns Vaders zijn vele woningen, ik ga heen om U plaats te bereiden; maar ik kom weder, ik zal U tot mij nemen, opdat gij zijn moogt waar ik ben.* Joh. XIV: 2. 3. Hij alleen kon trots de ongestadigheid der

menschen, trots hunne ijdele aanvallen op zijn woord, deze plegtige en prophetische verklaring afleggen: *de hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijne woorden zullen geenszins voorbijgaan.* Matth. XXIV: 35.

Steunende op deze belofte, heeft de Evangelist Johannes, als aan den rand des grafs, het onderwijs van zijnen meester opgeteekend, dat hij in zijne jeugd met zoo veel verrukking had opgevangen. Hij zegt 1 Joh. v: 13. Deze dingen heb ik U geschreven, die gelooft in den naam des Zoons Gods, *opdat gij wetet dat gij het eeuwige leven hebt.* Hij had het regt ontvangen om te binden en te ontbinden, de zonden te vergeven en de zonden te houden, daarom sprak hij met Goddelijk gezag; hij belooft het eeuwige leven. Wij zijn gelukkig, dat wij het Goddelijk gezag van Jezus, zoowel als dat van zijne discipelen, erkennen; wij zijn gelukkig dat wij het zelve belijden en — er ons aan onderwerpen.

EINDE.

INHOUD.

BLADZ.

DOEL VAN DIT BOEK. — VOORLOOPIGE AANMERKINGEN. 1

GODDELIJK GEZAG VAN HET OUDE VERBOND. . 12

GODDELIJK GEZAG VAN JEZUS CHRISTUS. . . 15

GODDELIJK GEZAG DER APOSTELEN. — HULPE HUN BELOOFD. 20

HULP DEN APOSTELEN GESCHONKEN. — GAVE DER WONDEREN. 23

MONDELING ONDERWIJS DER APOSTELEN. . . . 26

SCHRIFTELIJK ONDERWIJS DER APOSTELEN. . . 38

NOODZAKELIJKHEID VAN EEN GODDELIJK GEZAG. 52

GEVOLGEN, VOORTVLOEIJENDE UIT DE ONTKENNING VAN HET GODDELIJK GEZAG DES NIEUWEN VERBONDS. 72

Bij den Drukker dezes zijn ook de navolgende boekwerken uitgegeven:

ZIEKTEVERSCHIJNSELEN, eigen aan de zoogenaamde vromen en kerkelijk-regtzinnigen van onze dagen. Vertaald uit het hoogduitsch van E. W. KRUMMACHER, en met aanteekeningen voorzien door S. K. THODEN VAN VELZEN, Th. Dr. en Predikant te Leeuwarden. In gr. 8vo. *f* 0,45.

De Ziekteverschijnselen, welke hier aangewezen en bestreden worden, zijn: 1) miskenning van de pogingen, om het Christendom wetenschappelijk op te helderen en te bevestigen; 2) het tot de wereld rekenen en veroordeelen van al wat zich niet onder zijne vanen schaart; 3) voorbijzien van anderer eigenaardigheid en verscheidenheid, en eenzijdige bekrompene zucht naar eenvormigheid, waardoor ook het heerlijkste in het Christelijke leven miskend wordt, als het van hunnen eigenen trant afwijkt; 4) gemaaktheid en overdrevenheid, waardoor een carricatuur ontstaat van de zalving der heiligen, welke men vertoonen wil; 5) openbaar vertoon van hetgeen in de binnenkamer behoort, bijzonder tot veroordeeling van anderen; 6) het zich uit dogmatische bekrompenheid niet kunnen verheffen tot algemeene menschenliefde; 7) het verzuim van uitlegkundige studie bij vele predikers, zoodat het didactisch element in hunne voordragt geheel ontbreekt; 8) gebrek aan smaak en zin voor natuur en kunst; en eindelijk 9) het aandringen op plotselinge en in het oog vallende opwekkingen.

BLOEMEN UIT SALOMO'S GAARD, door J. C. SCHULTZ JACOBI, Luthersch Predikant te Rotterdam. In postformaat. *f* 0.40.

Dit boekje, aanbevolen door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, bevat eene verzameling van spreuken uit het Boek van Salomo, behoorlijk gerangschikt en naar den oorspronkelijken tekst in dichtmaat overgebragt, ten einde tot aangename en nuttige lectuur te strekken voor den ruimen kring des *volks*. Het bevat de volgende stukjes: De roepstem der Wijsheid. (Spr. VIII: 4—36.) De waardij der Wijsheid. (Spr. III: 13—26.) Het vermogen der Wijsheid. (Spr.

II.) De Wijsheid miskend en gewroken. (Spr. I: 20—33.) Tweederlei Waardschap. (Spr. IX: 1—6, 11, 13—18.) De Gluiperd. (Spr. VI: 12—15.) Borgtogt. (Spr. VI: 1—5.) De Mier en de Luiaard. (Spr. VI: 6—11.) Bloeddorstige Schraapzucht. (Spr. I: 10—19.) De vrees des Heeren. (Spr. IX: 10.) Offer en Zegen. (Spr. III: 9, 10.) Rampen. (Spr. III: 11, 12.) Vertrouwen. (Spr. III: 1—8.) Kinderlijke gehoorzaamheid. (Spr. I: 8, 9.) Waakzaamheid over het hart. (Spr. IV: 20—27.) Gruwel. (Spr. VI: 16—19.) Goede Raad. (Spr. III: 29—34.) Weldoen. (Spr. III: 27.) Tijdige hulp. (Spr. III: 28.) Waarschuwing. (Spr. VI: 20—35.) Verleiding. (Spr. VII.) Ontucht. (Spr. V.)

Ten einde den Auteur van dit werkje, die het tot een Volksboekje bestemd heeft en het zoo gaarne in veler handen zage, in de bevordering van dit doel behulpzaam te zijn, heeft de uitgever het boekske ook op minder papier doen drukken en het verkrijgbaar gesteld à 25 cents, per twaalftal à *f* 2.75.

SAMUEL EN LUTHER. Leerrede ter herdenking van Luther's sterfdag, gehouden in Zutphen, op Woensdag, 18. Febr. 1846, door G. R. ERDBRINK, Predikant der Hervormde Gemeente aldaar. In gr. 8vo. *f* 0,35.

ONDERWIJSBOEKJE, betreffende de verschilpunten der Protestantsche en Roomsch-Katholieke kerk, getoetst aan de uitspraken des Bijbels. 2de druk. In kl. 8vo. *f* 0,20. Per 12tal, ter verspreiding *f* 2.—

OVER DE TAAL, als het pand van 's menschen hoogen rang in de schepping, en over het verband tusschen de meerdere of mindere intellectuele vatbaarheid eener natie, en de hoogere of lagere klasse, waartoe de taal, door haar gesproken, behoort, door W. G. BRILL, Phil. Theor. Mag. Litt. Hum. Dr. In gr. 8vo. *f* 0,50.

HET CHRISTUS-RIJK OP AARDE. Evangelische Beschouwingen over de Christelijke kerk, door J. WITKOP, Predikant te Zutphen. In gr. 8vo. *f* 1,90.

INHOUD: Inleiding. Gewigt van het onderwerp. Wijze van behandeling. — 1ste Beschouwing: Oorsprong en wording der Kerk. — 2de Beschouwing: Innerlijk leven der Kerk van CHRISTUS. — 3de Beschouwing: De kracht, waardoor in de Christelijke kerk het ware leven wordt onderhouden en volmaakt. — 4de Beschouwing: De wederzijdsche betrekking der Christelijke Kerk en der wereld. 5de Beschouwing: Werking der Christelijke Kerk op de volmaking harer leden. — 6de Beschouwing: De Christelijke Kerk op aarde in de toekomst.

GODSDIENSTIGE OEFENINGEN. Handleiding bij Catechizatiën en Volksleesboek over de Christelijke waarheid, door A. RUTGERS VAN DER LOEFF, Hervormd Predikant. Tweede verbeterde en vermeerderde druk. In postformaat. *f* 1,90.

INHOUD: I. Over den grond, den aard en het belang der godsdienst. II. De bronnen van godsdienstige kennis. III. God en zijne betrekking tot de wereld. IV. Gods wezen, eigenschappen en gezindheid. V. Over het leerstuk van Vader, Zoon en Heiligen Geest. VI. De mensch in zijnen oorspronkelijken en in zijnen tegenwoordigen zondigen en ellendigen toestand. VII. Het Euangelie der liefde Gods of de blijde boodschap van de zending en verschijning des Zaligmakers. VIII. Het heil der verlossing in CHRISTUS JEZUS. IX. Over de wegen en middelen, waardoor God ons tot het heil in CHRISTUS leiden wil. X. Over hetgeen wij doen moeten om tot het heil in CHRISTUS te komen. XI. Over hetgeen wij doen moeten, om tot het heil in CHRISTUS te komen. XII. Het nieuwe Christelijke leven. XIII. De zaligheid van het nieuwe Christelijke leven.

BEKNOPT ONDERWIJS in de Christelijke waarheid door A. RUTGERS VAN DER LOEFF, Predikant te Leiden. In kl. 8vo. *f* 0,17½.

HERINNERINGEN uit de geschiedenis van CHRISTUS en zijne Kerk op aarde. Een geschiedkundig-godsdienstig Leesboek voor alle Huisgezinnen op bepaalde dagen des jaars, door W. D. STATIUS MULLER, Predikant te Zutphen, 2 gr. 8vo dln. compres gedrukt à *f* 4,65.

I. DEEL.

JANUARIJ—JUNIJ.

1 Jan. Vreest niet, Ik ben de eerste en de laatste. 7 Jan. Fenelon's sterfdag. 13 Jan. Menno Simons. 21 Jan. Jezus in de Woestijn. 28 Jan. Jezus verheerlijkt op den Berg. 5 Febr. Spener. 16. Febr. Philippus Melanchton. 18 Febr. Luther's sterfdag. 25 Febr. Jezus in de eetzaal te Jeruzalem. 3 Maart. Jezus in Gethsémané. 10 Maart. Jezus in de Joodsche Raadzaal. 18 Maart. Jezus in het Paleis van den Landvoogd. 24 Maart. Jezus op Golgotha. 31 Maart. Bevestiging van Lidmaten. 6 April. Goede Vrijdag. Jezus' dood. 8 April. Eerste Paaschdag. 9 April. Tweede Paaschdag. 15 April. Waarom is Jezus niet aan zijne vijanden verschenen? 18 April. Luther te Worms. 29 April. Augsburgsche Confessie. 9 Mei. Zinzendorf en de Broedergemeente. 17 Mei. Jezus' hemelvaart. 27 Mei. Eerste Pinksterdag. 28 Mei. Tweede Pinksterdag. 9 Junij. J. F. Oberlin en R. Owen. 15 Junij. Willebrord. 20 Junij. De eerste Christen-martelaar. 25 Junij. Augsburgsche Confessie. 29 Junij. Nederlandsch Bijbelgenootschap.

II. DEEL.

JULIJ—DECEMBER.

1 Julij. Hendrik Voes, Jan van Essen en Hendrik van Zutphen. 6 Julij. Johannes Huss. 10 Julij. Johannes Calvijn. 12 Julij. Erasmus. 25 Julij. De Waldenzen. 31 Julij. Loyola en de Jesuiten. 6 Aug. Johannes. 13 Aug. Petrus. 20 Aug. Jacobus. 28 Aug. Hugo de Groot. 3 Sept. Paulus. 8 Sept. J. H. van der Palm. 15 Sept. Jan de Bakker. 25 Sept. Augsburgsche Godsdienstvrede. 1 Oct. De eerste Christen-gemeente. 8 Oct. Voorbereiding tot het Heilig Avondmaal. 11 Oct. Ulrich Zwingli. 22 Oct. Edict van Nantes herroepen. 31 Oct. Luther's eerste openbare optreding. 6 Nov. Gustaaf Adolf. 13 Nov. Synode van Dordrecht geopend. 20 Nov. Wendelmoet Claesdochter, Anneken Jans en eenige andere Martelaressen. 24 Nov. John Knox. 3 Dec. Gerhard Groote, Thomas à Kempis, Wessel Ganzevoort en Rudolf Agricola. 15 Dec. Philips van Marnix. 19 Dec. Een-en-vijftigjarig bestaan van het Nederlandsche Zendelinggenootschap. 25 Dec. Jezus' Geboorte. 26 Dec. Tweede Kersdag. 31 Dec. Oudejaarsdag.

BS2332 .C51
Over het goddelijk gezag van de
Princeton Theological Seminary-Speer Library
1 1012 00051 2287